

Evaluatie in meervoud

Een kwantitatieve analyse van gebruik en gebruikers van het werk van het Sociaal en Cultureel Planbureau 2004-2006

Rapportage ten behoeve van de evaluatie van het SCP door de KNAW op 4 en 5 februari 2008.

23 januari 2008

Dr. A.A.M. Prins

Ad Prins Support in Researchmanagement
Groningen

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Samenvatting	3
Doel van het onderzoek.....	3
Onderzoeksvraag	3
Opzet en methode	3
Productiviteit	4
Zichtbaarheid	4
Wetenschappelijk gebruik van SCP producten	5
Maatschappelijke, beleidsmatige en politieke gebruikers	5
Conclusies	6
3. Evalueren in het perspectief van doelstellingen	7
4. Een analyse van gebruik en gebruikers	8
Vragen	8
5. Receptie van het werk van het SCP: diversiteit van gebruikers	9
6. Methode	11
7. De productiviteit van het SCP	12
8. De zichtbaarheid van het SCP	14
9. Wetenschappelijk gebruik van SCP producten	15
Wetenschappelijk gebruik onderzocht via Google Scholar	15
Externe Wetenschappelijke publicaties en hun gebruik	18
Verwijzingen in Google naar externe publicaties	19
Verwijzingen in Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften	20
10. Maatschappelijke, beleidsmatige en politieke gebruikers	22
Maatschappelijk gebruik onderzocht via Google	22
SCP in de schrijvende pers: tijdschriften en kranten	26
SCP in politiek en parlement: Wel de stukken, zelden de handelingen	28
11. Netwerken van gebruikers, netwerken van rapporten	30
12. Conclusies	33
13. Lijst van Tabellen en Figuren	35
14. Bijlage	36
Rapporten en documenten van het SCP, aangehaald in Google	36
Niet aangehaald in Google	38
Aangehaalde rapporten in Google Scholar	38
Niet aangehaald in Google Scholar	40
Lijst van verwijzende tijdschriften in Scholar	41
Cluster indeling van sectoren en rapporten	42

I. Inleiding

De hier voorliggende rapportage biedt een cijfermatige ondersteuning aan de KNAW commissie ter evaluatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). De KNAW heeft gevraagd om een bibliometrische analyse van het werk van het SCP. De evaluatie houdt nadrukkelijk rekening met de doelstellingen van het SCP. Deze doelstellingen behelzen het adviseren van overheid en politiek over sociale en culturele ontwikkelingen in Nederland, aan de hand van wetenschappelijk onderzoek, en tevens het deelnemen aan het maatschappelijk debat op deze terreinen.

De analyse is uitgevoerd onder auspiciën van de voorzitter van de commissie, Prof. Dr. J.B. Opschoor, en haar secretaris, Dr. J.B. Spaapen. Bijzondere dank gaat uit naar het SCP, in het bijzonder mr. ir. K. van Schouwenburg, en J. Borst- Den Hamer, voor hun welwillende medewerking en inspanningen bij de dataverzameling op enkele onderdelen van dit rapport.

2. Samenvatting

Doel van het onderzoek

Dit bibliometrisch onderzoek dient de ondersteuning van de KNAW evaluatiecommissie Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) op 4 en 5 februari 2008. Het onderzoek is gericht op de evaluatie van gebruik en gebruikers van het werk van het bureau en wordt verricht aan de hand van het Standard Evaluation Protocol (SEP). Het SEP is door de commissie toegespitst op de doelstelling van het SCP. Het onderzoek strekt zich uit over de periode van evaluatie, 2004-2006.

Onderzoeksvraag

Het onderzoek gaat uit van de missie van het planbureau. Deze missie is gericht op het doen van wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van beleid van de overheid op het vlak van welzijn en cultuur. Het SCP richt zich op beleid en politiek, op de relevante maatschappelijke organisaties en instellingen, op wetenschap, en neemt deel aan het brede maatschappelijke debat over onderwerpen op haar terrein. Voor een bibliometrische evaluatie houdt deze complexe doelstelling in dat het werk op al deze relevante vlakken beoordeeld dient te worden. Het SEP geeft aan dat een kwantitatieve analyse gebruik kan maken van databestanden zoals Web of Science, maar duidt daarbij ook op de eventuele beperkingen ervan. Gezien de doelstelling van het SCP is een dataverzameling toegepast die toegesneden is op het gebruik in de domeinen wetenschap, beleid en politiek, maatschappelijke organisaties en -instellingen, en de pers.

Deze studie kent twee belangrijke beperkingen. Kwantitatieve vergelijking met bibliometrische gegevens van universitaire onderzoeksgroepen ligt niet voor de hand, vanwege de bijzondere taakstelling van het SCP. Ook ontbreken er benchmarks voor de bepaling van de kwaliteit en relevantie omdat er geen evaluatie studies zijn naar soortgelijke onderzoeksinstellingen. Het onderzoek stelt zich de volgende vragen:

1. Wat zijn de producten van het SCP en welke verspreiding krijgen zij?
2. Wat is de spreiding van de zichtbaarheid van het SCP? Welke mate van zichtbaarheid heeft het SCP in uiteenlopende domeinen van gebruikers?
3. Welke producten leveren deze zichtbaarheid? Welke rapporten verkrijgen algemene waardering?
4. Hoe kunnen domeinen en gebruikers worden gekarakteriseerd, in relatie tot de doelstellingen van het SCP?
5. Zijn er producten die van belang zijn voor specifieke groepen van gebruikers?
6. Wat valt er te zeggen over de aansluiting bij de actualiteit van het politieke en maatschappelijke debat?

Opzet en methode

Binnen het bestek van het onderzoek is gezocht in Web of Science, en is het gebruik van SCP publicaties onderzocht in de internetzoekmachines Google en Google Scholar, de knipselkrant die het SCP zelf bijhoudt, de krantenbank LexisNexis, en de parlementaire databank van SDU, Parlendo. De internetzoekmachine Google geeft zicht op het gebruik door organisaties en instellingen in de domeinen beleid, politiek en maatschappelijk gebruik, Google Scholar is een gespecialiseerde zoekmachine voor wetenschappelijke publicaties. Omdat Google Scholar niet geheel het veld bestrijkt van de Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften zijn een aantal daarvan apart onderzocht. In elk van deze bronnen is nagegaan welke van de publicaties van het SCP worden vermeld. Bij het onderzoek in de internetzoekmachines is ook nagegaan welke de gebruiker was. De analyse kent daarom twee invalshoeken:

- Relevantie van het SCP voor gebruikers naar sector. Regelmatige gebruikers, met meer dan drie verwijzingen, zijn gerangschikt naar type, zoals functie en maatschappelijke sector. Dit is gedaan voor elk van de domeinen, zodat een duidelijk beeld gegeven kan worden van de mate waarin het SCP relevant is voor onderdelen van de betreffende domeinen.

- De waardering van de SCP rapporten bij regelmatige gebruikers. Voor elk van de gebruikte bronnen is nagegaan in welke mate de rapporten gebruikt werden. Dit levert een indicatie van de mate van waardering van de rapporten voor elk van de domeinen onderling en vergelijkenderwijs. Rapporten die in veel van de bronnen het meest gebruikt zijn worden in dit onderzoek gerekend tot het werk dat algemene waardering oogst.

Productiviteit

Het SCP heeft in de periode 2004-2006 124 rapporten, werkdocumenten en andere officiële SCP documenten gepubliceerd. Naast deze officiële publicaties hebben de medewerkers op eigen titel 345 externe publicaties het licht doen zien, merendeels in wetenschappelijke artikelen (90), vijf boeken en proefschriften, en 87 bijdragen aan bundels. Naast deze vormen van publicaties die in aard vergelijkbaar zijn met academische onderzoeksgroepen hebben de stafleden, in overeenkomst met de taak van het bureau ook 27 bijdragen aan rapporten van andere instellingen geleverd, en ook 82 in vakbladen op professionals gericht. De productie is vergeleken met recente beoordelingen van socio-culturele wetenschappen (uitgevoerd door de VSNU in 2001) en het Koninklijk Instituut voor Taal, Land en Volkenkunde (KNAW, 2006). De omvang van de vaste wetenschappelijke staf is 56,8 fte. In een gewogen telling komt de totale productie uit op 5,6 publicaties per fte. De productie is aanzienlijk hoger dan het eerder genoemde instituut, 1,8 maal zo veel. In vergelijking tot de VSNU beoordeling zijn er echter geringe aantallen internationale gerefereerde tijdschriften, en is het totaal aantal vooraanstaande wetenschappelijke tijdschriften beperkt.

Veertig van deze externe publicaties zijn nader onderzocht op het gebruik, op dezelfde wijze als de officiële publicaties.

Zichtbaarheid

Voor het onderzoeken van de zichtbaarheid van het SCP zijn de titels van de diverse publicaties gezocht in de verschillende genoemde bronnen. Het ging om de volgende aantallen

	Google	Google Scholar	LexisNexis	Parlando	Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften
Rapporten	53	53	53	53	53
Werkdocumenten	33	33	33	33	33
Overige Boeken en andere uitgaven	38	38	38	38	38
Selectie van externe publicaties	40	40	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	164	164	124	124	124

Deze inventarisatie leverde de volgende verwijzingen op.

	Google	Google Scholar	LexisNexis	Parlando	Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften
Rapporten	3821	207	711	-	80
Werkdocumenten	838	26	95	-	9
Overige Boeken en andere uitgaven	748	72	45	-	13
Selectie van externe publicaties	222	77	-	-	18
Totaal	5629	382	851	1116	120

Een aantal rapporten wordt veel aangehaald, en blijkt in elk – of in elk geval meerdere- van deze bronnen vaak genoemd te worden. Het gaat om de tweejaarlijkse rapporten De Sociale Staat van Nederland en het Sociaal en Cultureel Rapport, en om de regelmatig verschijnende monitoren en jaarrapporten over emancipatie en integratie. In het bijzonder wordt veel en in veel bronnen genoemd het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004, De Sociale Staat van*

Nederland 2005, en het *Jaarrapport Integratie 2005*. Thematische rapporten die incidenteel verschijnen oogsten ook brede waardering: *Moslim in Nederland*, *Achter de schermen*, *Emancipatiemonitor 2004*, en in iets mindere mate ook *Emancipatie in estafette*, *Emancipatiemonitor 2006*, *Gewoon doen*, *Kinderen in Nederland*, *Uit elkaars buurt*, *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen*. Andere rapporten worden meer gebruikt in een of meer specifieke sectoren. Dat blijkt onder meer uit een hiërarchische clusteranalyse die is uitgevoerd op de resultaten in Google. Clusters van gebruikers tekenen zich af op het vlak van welzijn, zorg en gezondheid, en op emancipatie en integratie en armoede. Of ook voor andere sectoren en rapporten sprake is van een dergelijke clustering valt buiten het bestek van het onderzoek.

Het gebruik van de rapporten en andere officiële SCP publicaties overstijgt sterk die van de externe publicaties. De externe publicaties worden vooral vermeld in wetenschappelijke tijdschriften en congrespapers, merendeels in de internationale literatuur.

Wetenschappelijk gebruik van SCP producten

Voor het onderzoeken van het wetenschappelijke gebruik is vooral gebruik gemaakt van Google Scholar. Web of Science, dat doorgaans als bron gebruikt wordt blijkt in het geval van het SCP niet een geschikt middel. Niet alleen wordt dat veroorzaakt door de aard van het wetenschappelijk werk, omdat het Web of Science minder geschikt is om sociaal wetenschappelijk werk in kaart te brengen. De taak van het SCP brengt met zich mee dat het merendeel van het werk op gericht het Nederlandse taalgebied is gericht. Web of Science is hierin onvoldoende dekkend. Een klein vooronderzoek laat zien dat het Web of Science in het geval van het SCP veel minder verwijzingen telt dan de internetzoekmachine Google Scholar. Deze laatste bron is zeker niet volledig maar geeft een beter zicht op verwijzingen die in de wetenschappelijke literatuur te vinden zijn. De 124 rapporten, werkdocumenten en andere SCP publicaties en ook de 40 externe publicaties krijgen een substantieel aantal verwijzingen. De meeste daarvan zijn afkomstig van onderzoekers van universiteiten of van verwante onderzoeksinstituten, soms ook uit de zakelijke dienstverlening. Andere frequente verwijzers kwamen uit adviesraden en toezichhouders of waren wetenschappelijke auteurs werkzaam bij overheden of op ministeries. Meest ging het om verwijzingen van sociologen, hoewel ook economen, onderwijskundigen en pedagogen, demografen en politicologen evenals ruimtelijke wetenschappers regelmatig het werk van het SCP gebruiken.

Een opvallend kenmerk in de verwijzingen in het wetenschappelijk domein is de snelheid waarmee de publicaties van het SCP na hun verschijning worden aangehaald. Terwijl in de sociale wetenschappen doorgaans sprake is van een lange incubatietijd voordat de aantallen verwijzingen daadwerkelijk toenemen, bij het SCP is dat juist niet zo. Kenmerk van de academische waardering, zo valt af te leiden, is de aansluiting van de rapporten bij de politieke, beleidsmatige en maatschappelijke actualiteit.

Maatschappelijke, beleidsmatige en politieke gebruikers

Het maatschappelijk gebruik overstijgt verre het gebruik door academici, en is te vinden in organisaties uit de overheids- en beleidswereld of het maatschappelijke midden. De bestuurlijke overheid is een van de substantiële afnemers van het SCP, waaronder ministeries maar ook de lagere overheden van provincies en gemeenten. De meeste verwijzingen zijn echter afkomstig uit een breed veld van andere sectoren zoals Onderwijs en Onderzoek, Welzijn en Zorg, Emancipatie en Integratie, en Gezondheid. Andere sectoren zijn ook maar minder prominent aanwezig, zoals verwijzers uit Arbeid en Economie, Grote Steden, Wonen en Ruimte. In deze reeks valt ook de politiek te rubriceren, welke de verwijzingen omvat uit politieke partijen, hun wetenschappelijke bureaus en tijdschriften. Gebruikers uit het bedrijfsleven zijn in beperkte mate te vinden in de sectoren zakelijke dienstverlening in organisatieadvies en beleidsonderzoek. Beleidsmatige gebruikers en andere maatschappelijke gebruikers laten zich niet gemakkelijk onderscheiden, zij vormen een breed veld van gerelateerde partijen "in het maatschappelijke midden". Veel maatschappelijk gebruik vindt plaats in de vorm van het doorgeven van informatie aan specifieke maatschappelijke doelgroepen, door kennisplatforms (zoals NICIS, IKCRO).

Uit de resultaten van Google blijkt dat het politieke gebruik minder groot is dan in andere sectoren. Het politieke gebruik is nader bekeken via de parlementaire databank Parlando. De rapporten van het SCP worden veel vermeld als onderdeel uit makend van de kamerstukken. Het gebruik in de actieve politiek is echter beperkt. De Handelingen van de Eerste en de Tweede Kamer vermelden niet zozeer de titels van de rapporten maar verwijzen naar het SCP als gezaghebbend instituut en kennisdrager.

In de schrijvende en opiniërende pers heeft het werk van het SCP een grote mate van verspreiding. Ten minste tweederde van de publicaties wordt door de pers opgemerkt, merendeels door vermeldingen in persberichten. Er wordt ook inhoudelijk gereageerd op de verschijning van rapporten. De meeste reacties vinden plaats vlak na de verschijning van de publicaties, maar een aantal rapporten wordt over een langere termijn gebruikt.

Conclusies

Het werk van het SCP, vooral de rapporten en in mindere mate ook de werkdocumenten en andere (externe) publicaties blijken een grote mate van verspreiding te hebben onder maatschappelijke, beleidsmatige en wetenschappelijke gebruikers. Internationaal wordt het SCP opgemerkt door de externe (internationale) publicaties van haar stafleden, op nationaal niveau is er sprake van erkenning van vooral de regulier verschijnende rapporten en incidentele thematische rapporten, in mindere mate ook van de andere publicaties. De academische erkenning, hoewel zeker aanwezig wordt overvleugeld door een zeer grote penetratie in zeer gevarieerde groepen van maatschappelijke gebruikers in Nederland. De verspreiding beperkt zich zeker niet alleen tot de wereld van het overheidsbeleid, maar strekt zich uit over een breed veld van partijen in het beleid, het "maatschappelijke midden" en de schrijvende en opiniërende pers. De actualiteitswaarde van de rapporten is een van de kwaliteitskenmerken niet slechts voor gebruikers in de domeinen van beleid, politiek en maatschappij, maar ook in wetenschap.

3. Evalueren in het perspectief van doelstellingen

De publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau beogen een actueel beeld te geven van sociale en culturele ontwikkelingen in Nederland. Ze bestaan uit rapporten, werkdocumenten, essays en andere publicaties. Medewerkers publiceren ook in (internationale) wetenschappelijke tijdschriften, -boeken en -bundels.

De rapporten van het SCP bevatten integrale analyses van ontwikkelingen in Nederland, zoals in de tweejaarlijkse Sociaal Culturele Rapporten en de alternerend verschijnende Sociale Staten. Ook worden rapporten geschreven op verzoek van ministeries en andere opdrachtgevers. Daarbij is sprake van samenwerking met andere planbureaus, met universiteiten of onderzoeksinstellingen.

De missie van het SCP betreft echter niet alleen het informeren van ministeries en parlement, maar ook het informeren van andere overheden, zoals provincies en gemeenten, en van een breed veld van maatschappelijk geïnteresseerden. Daaronder vallen professionele instellingen in de zorg, gezondheidszorg en welzijn, inclusief hun koepelorganisaties, of scholen en andere onderwijsinstellingen, vakorganisaties, belangenorganisaties of organisaties op levensbeschouwelijke grondslag. De producten van het SCP dienen een bijdrage te leveren aan maatschappelijke discussies zoals deze in tijdschriften, kranten, maar ook op het internet gevoerd worden. Het SCP wordt geacht deel te nemen aan het maatschappelijk debat op het gebied van haar onderzoeksterrein.

Een kwantitatief onderzoek ter ondersteuning van de evaluatie van universitair onderzoek dient rekening te houden met de bijzondere karakteristieken van het te beoordelen wetenschapsveld. In het geval van maatschappijwetenschappen, waartoe ook het SCP gerekend kan worden, gaat het daarbij om typerende publicatievormen zoals boeken. In het geval van de maatschappijwetenschappen is het vaak niet gemakkelijk om een helder onderscheid tussen academisch onderzoek en activiteiten maatschappelijke relevantie te maken. Eens te meer gaat dat op voor het SCP, juist ook vanwege de brede opdracht die het planbureau heeft. Deze opdracht gaat niet alleen over het brede scala aan belanghebbenden: nog nadrukkelijker dan in universitair onderzoek is de vraagstelling bij het werk van het SCP ingegeven door maatschappelijke relevantie. De hier geboden analyse houdt daarom nadrukkelijk rekening met deze doelstellingen door uit te gaan van een grote verscheidenheid van gebruikers en contexten.

4. Een analyse van gebruik en gebruikers

Bij evaluatie van onderzoeksinstellingen volgt de KNAW doorgaans het KNAW-VSNU Standaard Evaluatie Protocol (SEP), aan de hand van vier aspecten: Kwaliteit, Productiviteit, Relevantie, en Levensvatbaarheid (Vitality). Vanwege de vergelijkende opzet van de gebruikelijke onderzoeksvisitaties is er disciplinegewijs sprake van benchmarking. Het zal duidelijk zijn dat bij de beoordeling van het SCP als instelling met een gecombineerde maatschappelijke en wetenschappelijke doelstelling de beoordelingsaspecten Kwaliteit en Relevantie nadere uitwerking behoeven, en dat het aspect Productiviteit ook in het perspectief komt te staan van deze nadere uitwerking. Dat geldt eens te meer voor de benchmarking van prestaties op elk van deze aspecten, juist ook omdat er in dit geval geen of slechts zeer ten dele sprake kan zijn van vergelijking met peers.

Deze bibliometrische analyse beoogt daarom allereerst in kaart te brengen welke groepen van gebruikers te onderscheiden zijn, en welk werk zij gebruiken. Aldus ontstaat een gedifferentieerd beeld van de zo gebleken relevantie van het SCP werk, te onderscheiden naar domeinen zoals wetenschap, politiek, beleid en maatschappelijk gebruik.¹

Uitgangspunt bij deze analyse is dat in elk van deze contexten kwaliteit een min of meer eigen betekenis kan hebben. Zorgvuldige analyse van gebruik en gebruikers biedt hierbij inzicht in wat onder kwaliteit verstaan moet worden. In dit verband moet worden aangetekend dat dit onderzoek een beperkt bestek heeft en een kwantitatieve analyse van gebruik biedt. Aan de hand van beschikbare bronnen gaat deze voorstudie na welke deze gebruikers zijn, welke rapporten en documenten zij daarbij gebruiken (en welke in mindere mate gebruikt worden). Daarbij wordt een karakterisering gegeven van gebruikers naar aard of functie en naar maatschappelijke sector zodat een rijk beeld ontstaat van de diversiteit van gebruikers naar elk van de domeinen wetenschap, politiek en beleid en maatschappelijk gebruik. Daarbij zijn de volgende vragen van belang:

Vragen

7. Wat zijn de producten van het SCP en welke verspreiding krijgen zij?
8. Wat is de spreiding van de zichtbaarheid van het SCP? Welke mate van zichtbaarheid heeft het SCP in uiteenlopende domeinen van gebruikers?
9. Welke producten leveren deze zichtbaarheid? Welke rapporten verkrijgen algemene waardering?
10. Hoe kunnen domeinen en gebruikers worden gekarakteriseerd, in relatie tot de doelstellingen van het SCP?
11. Zijn er producten die van belang zijn voor specifieke groepen van gebruikers?
12. Wat valt er te zeggen over de aansluiting bij de actualiteit van het politieke en maatschappelijke debat?

---

¹ In een recente EriC publicatie - mede onder verantwoordelijkheid van de KNAW uitgegeven - is aanzet gegeven tot een analyse van wetenschappelijke kwaliteit in context. Daarbij worden verschillende domeinen van gebruik aangewezen, waaronder die van wetenschap, maatschappij en bedrijfsleven. Een dergelijke benadering is ook bruikbaar voor een evaluatie van het SCP. Ook hier is sprake van een diversiteit aan domeinen: het gaat om wetenschap, politiek en (overheids-)beleid, en (overig) maatschappelijk gebruik. J. Spaapen, F. Wamelink, A.L. Loos, L van Drooge, *Zichtbaar maken van maatschappelijke relevantie van kennis*, EriC, Amsterdam, 2007. Zie ook J. Spaapen, H. Dijkstra, F. Wamelink, *Evaluating Research in Context, a method for comprehensive assessment*, COS, Den Haag, 2007.

5. Receptie van het werk van het SCP: diversiteit van gebruikers

Bij evaluaties en beoordelingen volgens het Standard Evaluation Protocol (SEP) wordt in veel gevallen de zichtbaarheid van het te beoordelen werk onderzocht aan de hand van citatieanalyses, veelal op basis van de gegevens van ISI (Web of Science). Het SEP attendeert op de bruikbaarheid van dergelijke databestanden, maar ook op de mogelijke beperkingen ervan voor bepaalde wetenschapsgebieden.² Zoals uit het navolgende zal blijken is het Web of Science slechts in zeer beperkte zin relevant om een goed beeld te geven van de zichtbaarheid die de producten van het SCP in de afgelopen jaren hebben verkregen. Dit onderzoek beoogt de zichtbaarheid in een breed scala van gebruikers te onderzoeken, in aansluiting op de doelstellingen van het SCP zoals ook verwoord in de zelfevaluatie. Daarbij richt het onderzoek zich op wetenschappelijke gebruikers, maar ook op politieke, beleidsmatige en maatschappelijke gebruikers. Elk van deze domeinen vergt echter een eigen aanpak.

Wetenschappelijke gebruikers treden doorgaans als auteur op in wetenschappelijke artikelen, -boeken en bundels. Om dergelijk gebruik te ontsluiten wordt meestal gebruik gemaakt van de gespecialiseerde databestanden van Web of Science™ (WoS). Er is echter goede reden om aan te nemen dat deze databestanden een zeer beperkt zicht bieden op deze vorm van gebruik: bekend is dat het WoS een limitatief aantal tijdschriften als bron gebruikt, met een nadruk op Engelstalige tijdschriften, en dat boeken en bundels merendeels niet als bron meedoen.³ De merendeels Nederlandstalige publicaties van het SCP kunnen daarom in het venster van WoS grotendeels onzichtbaar blijven. Om die reden is er voor gekozen een verkennende zoektocht te doen op WoS, en de uitkomsten daarvan te vergelijken met die uit Google Scholar. Dit is een zoekmachine die specifiek gericht is op de inhoud van aangesloten (universiteits-)bibliotheken en van grotere en kleinere uitgeverijen. De digitale bestanden van bibliotheken en uitgeverijen omvatten integraal titels, teksten en eventuele voetnoten. Daardoor is een breed veld van informatie beschikbaar over de inhoud van boeken, rapporten en tijdschriften van zeer uiteenlopende aard. Zoekresultaten leiden daarbij tot verwijzingen die gespecificeerd zijn voor auteur, bron en veelal ook jaartal, waarbij de bron niet alleen een wetenschappelijk of professioneel tijdschrift kan zijn, maar ook een vermelding in een boek of in een bundel. Google Scholar heeft als nadeel dat het onbekend is hoe groot het databestand is waar deze zoekmachine in zoekt, en ook het zoekalgoritme is niet bekend. Wel zal duidelijk worden dat Google Scholar in vergelijking tot WoS veel meer zoekresultaten oplevert. Vanwege de specifieke zoekstrategie in dit onderzoek is de kans op foutpositieve resultaten zeer klein. Daarnaast kunnen Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften elektronisch worden doorzocht op verwijzingen naar het werk van het SCP.

Politieke, beleidsmatige en maatschappelijke gebruikers vergen een andere aanpak; zij zijn niet op te sporen via Google Scholar of Web of Science. Toch kan een beeld geschetst worden van deze gebruikers aan de hand van internet onderzoek. Dienstverlening en beleidsmatige transparantie zijn sinds enkele jaren niet meer denkbaar zonder gebruik te maken van internet. Het gaat om een goede ontsluiting van relevante informatie en toegankelijkheid van dienstverlening via websites. Internet is ook van belang in politieke en maatschappelijke discussies die veelal via weblogs gevoerd worden of op websites worden vastgelegd. Als maatschappelijke dienstverleners, politieke of beleidsmatige partijen op hun websites verwijzen naar het werk van het SCP, dan kunnen we dat opvatten als gebruik, hoewel daarmee over de aard van de verwijzing nog niets gezegd is. Het kan daarbij gaan om institutioneel gebruik, nl. de vermelding op websites van instanties die zich ten doel stellen informatie te verstrekken of een dienst te verlenen. In dat geval draagt een vermelding van het werk van het SCP bij aan het informatiegehalte of aan het gezag van de betreffende instantie. Te denken valt aan sites van gemeenten, provincies, ministeries of adviesorganen of aan sites van instanties die zich de doorgifte van kennis voor specifieke doelgroepen (professionals of burgers ten doel stellen (een kennisplatform of –portaal). Het kan ook gaan om een meer discursieve bijdrage, in de vorm van positief of negatief commentaar, zoals dat

² VSNU, NWO, KNAW, Standard Evaluation Protocol 2003-2009 for Public Research Organizations, Den Haag, Amsterdam, 2003, p 10.

³ R.P. Hagendijk, H. Schaapman, A.A.M. Prins, Internationalisering van de Nederlandse Sociologie, Amsterdam 1992.

plaats kan vinden op een weblog, een krantensite of een site van een politieke partij. Analyses van dergelijk gebruik kan slechts plaatsvinden door sites met een dergelijke vindplek te bezoeken en de aard van de site vast te stellen.

Zoekmachines zoals Yahoo of Google zijn een niet meer weg te denken vorm van ontsluiting van deze informatie voor een enorm brede range van gebruikers. Het ligt daarom voor de hand om juist deze vensters op de wereld te benutten om de hierboven genoemde gebruikers van het SCP in kaart te brengen. Het bestek van dit onderzoek biedt de ruimte om met de zoekmachine Google de SCP publicaties na te zoeken. Google is op dit moment de meest gebruikte zoekmachine in Nederland.

Andere vormen van maatschappelijk gebruik zijn via Google minder eenvoudig terug te vinden. In de eerste plaats gaat het om het voorkomen in gedrukte media, zoals kranten, en weekbladen. Het SCP laat zelf een knipselkrant bijhouden waarin krantenartikelen te vinden zijn die als trefwoord SCP of Sociaal en Cultureel Planbureau bevatten. Voor het jaar 2006 is nagegaan wat de aard van de verwijzing in deze knipselkrant is, bijvoorbeeld een persbericht, een commentaar of een interview. Deels zal het daarbij niet slechts gaan om meer algemeen maatschappelijk gebruik maar ook om een meer politiek getint gebruik, bijvoorbeeld in commentaarstukken. Om meer inzicht te verkrijgen in het gebruik in de schrijvende pers is ook een beknopte zoekactie gedaan op de databank voor kranten, LexisNexis. Zichtbaarheid in kranten en andere media heeft overigens mogelijk ook een ander karakter dan die via internet. Kenmerk van dergelijke media is de snelle verandering in thematiek aan de hand van ontwikkelingen in een soms erg vluchtige actualiteit. Dit vereist ook een eigen benchmark.

Politieke gebruikers zijn niet alleen via websites terug te vinden: het SCP beweegt zich nadrukkelijk ook op nationaal vlak, zodat een nadere analyse van parlementair gebruik gewenst is. Hiervoor is gezocht in de parlementaire databank van SDU, Parlendo.

6. Methode

Bij de zelfevaluatie heeft het SCP in bijlage een lijst van publicaties gevoegd, die betrekking hebben op de periode 2004-2006. Deze rapporten en publicaties zijn onderzocht op hun voorkomen in documenten, op websites, weblogs, in Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften en in meer gespecialiseerde databanken. In het bijzonder gaat het om zichtbaarheid op internet via Google, en Google Scholar, op het voorkomen in Web of Science, de knipselkrant van het SCP, Lexis Nexis (een krantendatabank), Parlando (de parlementaire databank van de SDU voor stukken en handelingen van de Eerste en Tweede Kamer). Enkele van de meest voor de hand liggende tijdschriften in het Nederlandse taalgebied zijn apart onderzocht, voor zover zij elektronisch toegankelijk zijn, elk afzonderlijk met gebruikmaking van de zoekfunctie van dat tijdschrift. In deze tijdschriften is gezocht met de trefwoorden *SCP* en *Cultureel Planbureau*.

Ook zijn er 345 publicaties die onderzoekers op eigen titel hebben geschreven, hiervan heeft het SCP 40 titels geselecteerd voor nader onderzoek. Verwijzingen naar deze publicaties zijn apart onderzocht.

De analyse maakt gebruik van een eigen ontwikkelde snelzoekmethode. Daarbij zijn de publicatielijsten van het SCP omgezet naar een werkbaar bestand. Vervolgens is voor elk van de publicaties nagegaan hoe deze in de diverse databestanden en op internet te vinden is. Voor een gedegen en voor het SCP specifiek resultaat te verkrijgen is gezocht op de volledige (hoofd)titel van de publicaties.⁴ Van enkele rapporten zijn zowel de titel als de ondertitel apart gezocht, waarna de resultaten voor deze rapporten zijn samengevoegd met uitsluiting van dubbelingen. Het ging bijvoorbeeld om *In het zicht van de toekomst*, ook bekend als *Sociaal Cultureel Rapport 2004*. Waar dat om redenen van specificiteit nodig was (bij titels zoals "De stem des volks") zijn extra trefwoorden uit de ondertitel toegevoegd. Bovendien is in alle gevallen "SCP" als bijkomende zoekterm toegevoegd. Uitgesloten waren zoekresultaten die terug te voeren waren op het SCP zelf. Het ging het daarbij om de uitsluiting van verwijzingen afkomstig van webpagina's zoals www.scp.nl, scp.nl, www.socialestaat.nl en dergelijke. Deze methode is uniform gehanteerd voor de uiteenlopende bronnen Google, Google Scholar, Lexis Nexis en Parlando. In de betreffende paragrafen wordt ingegaan op methodologische bijzonderheden met betrekking tot de bronnen. In de Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften is om technische redenen gezocht met een andere methode, nl. op het voorkomen van de trefwoorden *SCP* en *Cultureel Planbureau*.

De methode voorziet vervolgens de verwerking van deze resultaten in databestanden, waardoor het mogelijk is om foutpositief treffers te elimineren, zoals zgn. in-huis verwijzingen van SCP medewerkers die (mede-)auteur zijn van een verwijzend rapport of artikel. De dataverzameling heeft plaats gevonden in juli en augustus 2007.

---

⁴ A. Scharnhorst, P. Wouters, Webindicators – a new generation of S&T, *Cybermetrics*, vol. 10, 2006, K. Kousha, M. Thelwall, Google Scholar Citations and Google Web/URL Citations: A Multi-Discipline Exploratory Analysis, *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, vol 58, 2007.

7. De productiviteit van het SCP

Volgens de aangeleverde documentatie heeft het SCP in de periode 2004-2006 de volgende documenten gepubliceerd:

Tabel 1: SCP documenten 2004-2006 naar aard

Aard van het SCP document	Aantal
Rapporten	53
Werkdocument	33
Overige boeken	23
Andere uitgaven	15
Totaal	124

Deze documenten zijn Nederlandstalig, en zijn merendeels beschikbaar als gedrukte uitgave van het SCP en in elk geval als digitaal document op de website van het SCP.

Naast deze officiële SCP publicaties zijn er volgens deze zelfde documentatie 345 publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, bundels en boeken verschenen, gericht op een academisch of ook professioneel publiek. Deze zogeheten externe publicaties behoren niet tot de reguliere SCP publicaties, maar zijn de publicaties op eigen titel van stafleden. Daarvan zijn 90 bijdragen in wetenschappelijke (peer-reviewed) tijdschriften, met 27 bijdragen in internationale wetenschappelijke tijdschriften. Ook verschenen er in deze periode vijf proefschriften. Andere publicaties betreffen bundels of bijdragen aan bundels (87 waarvan 22 in het Engels), congresbijdragen (30, waarvan 5 in het engels) en enkele bijdragen in vakbladen. Congresbijdragen en lezingen niet meegeteld ging het om een omvang van 294 externe publicaties.

Tabel 2. Externe publicaties SCP, 2004-2006

	Internationaal	Nederlandstalig	Totaal
Wetenschappelijk tijdschrift	27	63	90
Bijdragen in bundels	22	65	87
Vakblad gericht op professionals	8	74	82
Paper	5	25	30
Rapport (extern), Beleidsnotitie	3	26	29
Rede, essay		11	11
Krant, of tijdschrift gericht op breed publiek		10	10
Boek, proefschrift	3	2	5
Onbekend		1	1
Totaal	68	277	345

Voor een beoordeling van de productie van het SCP is gekeken naar vergelijkbare beoordelingen van het Koninklijk Instituut voor Taal, Land- en Volkenkunde KITLV (een KNAW instituut), de socioculturele wetenschappen (VSNU) en naar de methode van onderzoeksschool CERES.⁵

Een van de uitgangspunten voor de beoordeling is de doelstelling van het SCP. Deze houdt in dat de producten in de eerste plaats gericht zijn op beleid, Nederlandstalige publieken, en primair de publicatie van rapporten. In deze zin wijkt de beoordeling af van de VSNU en KITLV beoordelingen en van de CERES methode. De KITLV beoordeling is qua systematiek

⁵ VSNU, *Socio-Cultural Sciences*, Series: Assessment of Research Quality, Utrecht, 2001; KNAW, *Evaluation Of The Koninklijk Instituut Voor Taal-, Land-, En Volkenkunde (KITLV)*, Royal Netherlands Institute For Southeast Asian And Caribbean Studies, Leiden, 1999-2004, Amsterdam, 2006. CERES, *The CERES (and EADI) system of valuation of research output*, Utrecht, 2007, <http://ceres.fss.uu.nl>

het beste toe te passen op het SCP, omdat daarin recht gedaan kan worden aan de aard van de productiviteit in de vorm van rapporten. De VSNU beoordeling past geen weging toe. CERES hanteert een zeer gedetailleerde weging van output aan de hand van een omschreven lijst van wetenschappelijke tijdschriften, beoordeelt individuele, niet institutionele output en is gericht op de weging van academische publicaties. Om deze redenen is de methode minder geschikt voor toepassing op het SCP.

De productiviteit kan worden vastgesteld op basis van publicaties die aan enige vorm van referee of review onderworpen zijn geweest. Daarbij gelden twee punten van aandacht:

- De zwaarte van referee systemen zijn zeer wisselend (van beoordelende redacties, via een enkele externe commentator tot het bekende anonymous review systeem). Al deze systemen worden in evaluaties als die van het KITLV of VSNU gerekend tot refereesystemen.
- De criteria om vast te stellen of een publicatie voldeed aan het criterium *refereed* zijn als volgt. Aangenomen wordt dat buitenlandse wetenschappelijke tijdschriften een review systeem hanteren, en dat dit ook het geval is bij Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften zoals Sociologie, Mens en Maatschappij, ESB. Evenals bij de VSNU beoordeling is hier het uitgangspunt dat een uitgave van een boek of bundel door een grotere uitgever een referee procedure inhoudt. Dat geldt ook universitaire uitgevers zoals Amsterdam University Press en Tilburg University Press. Uitgaven door instellingen en instituten en uitgeverijen gericht op het uitgeven van proefschriften vallen daarbuiten. SCP werkdocumenten en de SCP categorie "overige boeken" worden in deze benchmark niet gerekend tot extern gerefereerde output. De officiële SCP rapporten worden wel meegeteld, met een wegingsfactor voor omvang.

Voor de beoordeling van de productiviteit is uitgegaan van alle publicaties van het SCP, d.w.z. de officiële rapporten en werkdocumenten, zowel als alle externe publicaties. De KITLV beoordeling past een weging toe voor de omvang van de productie. Deze benchmark doet dat ook voor de SCP rapporten. Om redenen van vergelijking zijn in tabel 3 alleen de externe publicaties geteld die passen in de categorieën van de KITLV beoordeling.

Tabel 3: Productiviteit van het SCP, 2004-2006

Rapporten	Boeken	Redacties van gerefereerde bundels	Artikelen in gerefereerde tijdschriften	Hoofdstuk in gerefereerde bundel	Werkdocumenten, professionele publicaties
53 (106)	5 (25)	9 (18)	90 (90)	78 (78)	159 (p.m.)

Tussen haakjes de gestandaardiseerde aantallen op basis van de volgende wegingsfactoren:

1 rapport = 2 gerefereerde artikelen, 1 boek = 5 gerefereerde artikelen, 1 redactie van bundel = 2 gerefereerde artikelen, 1 hoofdstuk in gerefereerde bundel = 1 gerefereerd artikel

Deze output is geschreven door een staf van 56,8 fte wetenschappelijke medewerkers⁶. In de gewogen telling is dat een gemiddelde van 5,6 publicaties per fte over drie jaar. De KITLV beoordeling hield als norm voor Very Good een productie van ten minste 5 publicaties per fte. Dit gold echter voor een productieperiode van vijf jaar, dat is 1 gerefereerde publicatie per jaar. Volgens deze vergelijking is de productie van het SCP aanzienlijk hoger, 1,8 gerefereerde publicatie per jaar. Het in deze productie eveneens aanzienlijke aandeel van externe publicaties telt slechts een geringe omvang van internationale gerefereerde publicaties (22% van alle gerefereerde publicaties). In vergelijking met de VSNU beoordeling is dat laag, lager dan elke in die beoordeling genoemde groep. Ook in vergelijking met de CERES normen is de internationale output heel bescheiden, en is er in dat perspectief een beperkte output in sociaal wetenschappelijke tijdschriften die vooraanstaand genoemd kunnen worden.

⁶ SCP, *Zelfevaluatie Sociaal En Cultureel Planbureau 2004-2006*, Den Haag, 2007, p. 16

8. De zichtbaarheid van het SCP

Alle SCP publicaties en 40 van de 345 wetenschappelijke publicaties zijn onderzocht op vermelding in verschillende databases. Zie tabel 4.

Tabel 4: Aantallen onderzochte publicaties, per bron

	Google	Google Scholar	LexisNexis	Parlando	Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften
Rapporten	53	53	53	53	53
Werkdocumenten	33	33	33	33	33
Overige Boeken en andere uitgaven	38	38	38	38	38
Selectie van externe publicaties	40	40	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	164	164	124	124	124

De eerste cijfermatige resultaten van deze zoekacties staan in tabel 5. Daaruit blijkt duidelijk dat de SCP rapporten de meeste vermeldingen krijgen, maar ook dat de resultaten door middel van Google veel groter in aantal zijn dan via Google Scholar. Over deze verschillen kan echter pas wat worden gezegd nadat we zijn ingegaan op de vergelijking van SCP resultaten met die in de sociale wetenschappen.

Tabel 5: Zoekresultaten naar titels van SCP publicaties in diverse bronnen.

	Google	Google Scholar	LexisNexis	Parlando	Nederlandse wetenschappelijke tijdschriften
Rapporten	3821	207	711	-	80
Werkdocumenten	838	26	95	-	9
Overige Boeken en andere uitgaven	748	72	45	-	13
Selectie van externe publicaties	222	77	-	-	18
Totaal	5629	382	851	1116	120

In de volgende hoofdstukken worden deze vermeldingen nader bekeken, door na te gaan welke van de rapporten worden vermeld, hoe vaak dat gebeurt, en door wie dat wordt gedaan.

9. Wetenschappelijk gebruik van SCP producten

Wetenschappelijk gebruik onderzocht via Google Scholar

Om het wetenschappelijk gebruik van het SCP onderzoek in kaart te brengen zijn alle SCP rapporten en documenten uit 2004 tot en met 2006 nagezocht in Google Scholar. In een beknopt vooronderzoek waren in WoS 14 verwijzingen naar het SCP te vinden die betrekking hadden op dit corpus. Vanwege dat zeer kleine aantal is deze bron niet verder geëxploreerd.⁷ Van de 382 verwijzingen die via Google Scholar te vinden zijn, zijn er 305 verwijzingen naar het werk van het SCP in haar kernvorm, nl. de rapporten, werkdocumenten en boeken.

Nader zoeken naar de herkomst van de verwijzing levert duidelijkheid over de institutionele en academische achtergrond van de verwijzer. In alle gevallen bleek het mogelijk de herkomst qua organisatie na te gaan en, in elk geval bij universitaire auteurs, vast te stellen tot welke faculteit of discipline zij of hij gerekend kon worden. Afgaand op de namen van de eerste auteur van elk van de verwijzing gaat het hierbij om 220 verschillende verwijzers die soms meer dan een keer maar in de meeste gevallen slechts een maal verwijzen naar het SCP. De aantallen verwijzingen komen dus niet tot stand door een kleine groep verwijzers, maar door een breed spectrum van verwijzende auteurs. Het overgrote deel van de verwijzingen is afkomstig van auteurs met een Nederlandse affiliatie, 7 van de 305 heeft een buitenlandse affiliatie.

Het overgrote deel van verwijzingen, nl. 205 van de 305, komt uit de wereld van universiteiten en het onderzoek. Het gaat hier om verwijzingen met een duidelijk traceerbare affiliatie in de universiteiten zelf, samengevoegd met verwijzingen uit onderzoeksinstituten zoals het WODC, Verwey Jonker, het NIDI, en andere op onderzoek gerichte organisaties. Advies- en toezichtorganen zoals de WRR, de andere planbureaus en het CBS maar ook advies- en toezichtorganen als NIVEL, NIZW, RVZ, RWI, Arbodienst etc. tellen veel minder verwijzingen dan die uit de universitaire wereld.

Tabel 6: herkomst van verwijzingen in Scholar naar maatschappelijke sector

Sector	Totaal
Universiteit en onderzoek	205
Advies en toezicht	48
Overheid	18
Ministeries	15
Algemeen (niet nader te classificeren)	11
Onderwijs	5
Onbekend	3
Totaal	305

Beschouwen we de brede categorie Universiteit en onderzoek, van valt op dat de universitaire verwijzingen het grootste aandeel leveren, vooral de universiteiten van Amsterdam, Erasmus en Utrecht (samen 71 verwijzingen), gevolgd door de Vrije Universiteit, Radboud en de Groningen (samen 44). Op afstand volgen een drietal andere universiteiten (Leiden, Delft, Tilburg) met aantallen verwijzingen die vergelijkbaar zijn met die van niet-universitaire instellingen. De universiteiten Wageningen, Twente en Maastricht hebben vergelijkenderwijs geringe aantallen verwijzingen. Tot de categorie universiteit en onderzoek rekenen we ook de aan universiteiten gelieerde onderzoeksinstituten zoals het demografisch instituut NIDI (KNAW, 13 verwijzingen) en het IVA (Tilburg, 3 verw.).

⁷ 6 van deze 14 verwijzingen zijn ook terug te vinden via Google Scholar. Beide benaderingen zijn dus incompleet ten opzichte van het mogelijke totaal aantal verwijzingen. De bevinding dat Scholar in de sociale wetenschappen een betere dekking geeft wordt ook gestaafd door K. Kousha, M. Thelwall (2007).

De verwijzingen met een affiliatie buiten de sector van universiteit en onderzoek verdienen hier enige aandacht, omdat het hier gaat om verwijzingen met een academische achtergrond. Scholar verzamelt immers verwijzingen uit bestanden van academische bibliotheken en academische uitgeverijen. Buiten de onderzoekssector bevindt zich dus nog een substantiële groep van academische gebruikers die zelf ook onderzoek doen. Het gaat hier zoals gezegd om auteurs die verbonden zijn aan onafhankelijke onderzoeksinstituten zoals het eerder genoemde Verweij Jonker instituut (5 verwijzingen), en aan adviesorganen zoals de WRR (5), het RIVM (5) of het RPB, 4, of met een herkomst uit zakelijke dienstverlening (auteurs van adviesbureaus die in opdracht werken) en ministeries. Bij lagere overheden (provincies en gemeenten) komt het vaak voor dat de auteurs niet direct in dienst zijn van deze overheden, maar rapporten publiceren in opdracht, waarna een eventuele publicatie in een wetenschappelijk medium kan plaats vinden. In een enkel geval gaat het ook om onderzoek dat door GGD's en GGZ's van grote gemeenten wordt verricht.

Zoals de zelfevaluatie aangeeft onderhoudt het SCP incidentele en ook structurele samenwerkingsrelaties met diverse van deze organisaties, zoals de andere planbureaus, het CBS, RIVM, NIZW, NIVEL. De hier gevonden verwijzingen van deze organisaties gaan echter over veel meer SCP publicaties dan die welke in samenwerking zijn geschreven, althans volgens de (summiere) beschikbare informatie.

Gebruikers zijn in het voorgaande gegroepeerd naar hun organisaties, maar zij zijn ook in te delen op een meer inhoudelijke wijze, naar hun academische vak. In veel gevallen is het goed vast te stellen in welk academisch veld of cluster zij werkzaam zijn, bijvoorbeeld door te kijken naar faculteit, omschrijving van de onderzoeksgroep e.d. Voor zo ver dat mogelijk was zijn ook de onderzoekers van niet-universitaire herkomst gegroepeerd naar academisch veld. Bij 94 van de 136 verwijzingen uit de niet-universitaire sector was dat onvoldoende mogelijk.

De meeste verwijzingen blijken afkomstig zijn van auteurs die werken in het veld van de sociologie (Zie tabel 7). Verder tekent zich een breed middengebied af van verwijzingen uit sociaal wetenschappelijke velden als demografie, onderwijskunde, pedagogiek, politieke wetenschappen en het brede veld van migratie, integratie en etnische studies. Daarnaast zijn er de velden ruimte en wonen (w.o. ruimtelijke wetenschappen, planologie en stadsstudies) en geneeskunde (waaronder huisartsgeneeskunde en epidemiologie). Opvallend daarbij is dat het veld psychologie goeddeels afwezigheid is.

Tabel 7: Herkomst van verwijzingen in Scholar naar academisch cluster

Academisch veld	Universitaire herkomst (incl. KNAW)	Niet-universitaire herkomst	Totaal
Sociologie	55	3	58
Economie en arbeid	18	2	20
Onderwijs en pedagogiek	15	-	15
Ruimte en wonen	13	-	13
Demografie	13	-	13
Politieke wetenschappen	8	4	12
Migratie, integratie en etnische studies	5	7	12
Media, taal, communicatie en ICT	3	7	10
Geneeskunde	10	-	10
Sociaal cultureel	9	-	9
Recht en criminologie	6	3	9
Bestuur en organisatie	8	-	8
Economie en verzorgingsstaat	1	7	8
Paramedisch	3	4	7
Milieu	-	5	5
Psychologie	2	-	2
Totaal	169	42	211

In termen van academische discipline kan de herkomst van verwijzingen gekarakteriseerd worden als sociologie/maatschappijwetenschappen. In dergelijke wetenschappelijke velden zijn zowel de publicatie- als verwijzingspatronen gekenmerkt door een menging van verschillende soorten publicatievormen: substantiële hoeveelheden publicaties verschijnen in de vorm van niet-seriële publicaties zoals boeken en bundels.⁸ Ook de verwijzingen vinden vooral plaats in dergelijke niet-seriële publicaties. Dit is anders dan in andere wetenschapsvelden, zoals de bèta en biomedische wetenschappen, die het wetenschappelijk tijdschrift als voornaamste publicatievorm hebben, zodat het tijdschrift daar ook de voornaamste bron van verwijzing is.

De verwijzingen naar het SCP zijn in dit verband vergelijkbaar met sociologie en andere maatschappijwetenschappen: deze zijn vooral in niet-seriële publicaties te vinden. Echter, anders dan in deze academische velden, komen veel van deze verwijzingen niet uit boeken en bundels maar uit rapporten, vooral vanuit organisaties met een niet-universitaire achtergrond. Deze rapporten hebben meestal een beleidsvoorbereidend karakter.

Tabel 8: Aard van verwijzende publicaties in Google Scholar.

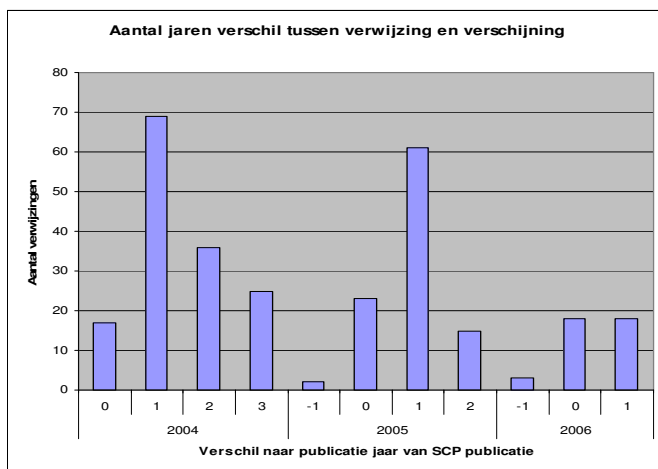
	Universitair (incl. KNAW)	Niet- universitair	Totaal
Rapport	23	92	115
Tijdschriftartikel	77	14	91
(conference) paper	23	12	35
Masterthese of scriptie	18	2	20
Oratie of afscheidsrede	13	2	15
Boek of bijdrage in bundel	4	5	9
Overige (essay, notitie)	2	5	7
Proefschrift	6		6
Onbekend	3	4	7
Totaal	169	136	305

Een van de kenmerken van verwijzingen in de sociale wetenschappen is de flinke tijdsspanne tussen verschijning van een publicatie en het tijdstip van aanhalen, vaak vijf jaar of meer.⁹ Deze tijdsspanne blijkt voor het SCP aanzienlijk minder te zijn. Het merendeel van verwijzingen vindt plaats in het eerste jaar na verschijning, sterk afnemend in de twee jaar daarna. Hierbij moet worden aangetekend dat de periode 2004-2006 mogelijk te kort is. Het werk van het SCP lijkt eerder in te haken op de politieke, beleidsmatige en maatschappelijke actualiteit, dan dat het een basis vormt voor het soort wetenschappelijk onderzoek dat zich aan die actualiteit onttrekt.

⁸ Verkenningcommissie Sociologie, *Samenleven en Samenwerken, Een toekomst voor de Nederlandse sociologie*, KNAW, 2006.

⁹ Bijv. Glänzel, W., U. Schoepflin, A Bibliometric Study on Ageing and Reception Processes of Scientific Literature in the Social Sciences, *Journal of Information Sciences*, 21 (1995) 37-53.

Figuur 1: Aantal jaren verschil tussen verschijning en verwijzing

Een negatief verschil tussen publicatiejaar en verwijzingsdatum (zoals in 2005 en 2006) kan veroorzaakt worden door vermeldingen “in press”

De verwijzingen in Google Scholar naar het werk van het SCP betreffen 76 van de 124 publicaties. Dit is een verwijzingspercentage van 62%. 48 rapporten, werkdocumenten en overige publicaties worden niet aangehaald of zijn althans niet zichtbaar door middel van Google Scholar. In tabel 9 staan de 10 meest aangehaalde titels. Zij verwierven bijna de helft van het totaal dat via Google Scholar te vinden was. Uitschieters zijn het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* en *Jaarrapport Integratie 2005* (Zscores 5,3 en 3,8).

Tabel 9: De meest aangehaalde werken volgens Google Scholar

Titel	Universitaire herkomst (incl. KNAW)	Niet-universitaire herkomst	Totaal
Sociaal en Cultureel Rapport 2004	17	15	32
Jaarrapport Integratie 2005	16	8	24
De sociale staat van Nederland 2005	6	11	17
Emancipatiemonitor 2004	5	10	15
Uit elkaars buurt	8	4	12
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen	6	5	11
Ouders over opvoeding en onderwijs	7	4	11
Armoedemonitor 2005	5	5	10
Moslim in Nederland	8	2	10
Sociale uitsluiting in Nederland	3	6	9

Deze verwijzingen vormen samen 50% van het totaal aantal in Scholar

Een volledige lijst is te vinden in bijlage 1. Daarin is ook een lijst met verwijzende tijdschriften opgenomen.

Externe Wetenschappelijke publicaties en hun gebruik

Medewerkers van het SCP hebben in de periode 2004-2006 in totaal 345 publicaties geschreven met een extern karakter (d.w.z. op eigen titel). Voor nader onderzoek is hieruit een selectie gemaakt van 40 publicaties. De helft van deze publicaties is in het Nederlands (22). Acht publicaties verschenen in wetenschappelijke bundels (Engels- of Nederlandstalig). Geen van de publicaties staan in tijdschriften die als gegevensbron dienen voor de database van WoS, wat het aantal te verwachten verwijzingen tempert. Zoals eerder opgemerkt heeft

het WoS in het algemeen een geringe dekkingsgraad voor sociaalwetenschappelijke tijdschriften, -boeken en –bundels, en is zeer beperkt in andere talen dan het Engels.

Er zijn in WoS 12 verwijzingen gevonden, 9 ervan naar I. Stoop, *The Hunt for the Last Respondent*, 2005, en 3 verwijzingen naar Goudriaan, H., K. Wittebrood en P. Nieuwbeerta, Neighborhood characteristics and reporting crime. *British Journal of Criminology*, 2006. Dit geringe aantal is niet verwonderlijk gezien de twee bovenstaande bevindingen over het WoS.

In Google Scholar zijn 77 verwijzingen te vinden, in-huis verwijzingen niet meegeteld. In tabel 10 staan de meest aangehaalde publicaties.

Tabel 10: Meest aangehaalde externe publicaties in Google Scholar

Titel	Aantal verwijzingen
Dekker, P. en A. van den Broek, Involvement in voluntary associations in North America and Western Europe, <i>Journal of Civil Society</i> (1) 1, 2005, p. 45-49.	19
I. Stoop, <i>The Hunt for the Last Respondent</i> , dissertatie, 2004	15
Gijsberts, M., L. Hagendoorn en P. Scheepers (Eds.) <i>Nationalism and Exclusion of Migrants. Cross-National Comparisons</i> . Aldershot : Ashgate, 2004.	15
Gijsberts, M. en J. Dagevos, Concentratie en wederzijdse beeldvorming tussen autochtonen en allochtonen, <i>Migrantenstudies</i> , 3, 2004, p. 145-168	4
Wittebrood, K. en P. Nieuwbeerta, Een kwart eeuw stijging in geregistreerde criminaliteit, <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> (48) 3, 2006, p. 227-242.	4

De verwijzingen komen uit 43 verschillende wetenschappelijke tijdschriften en voorts uit andere bronnen. Het merendeel van de tijdschriften is Engelstalig. Meerdermaal verwijzende tijdschriften zijn:

Tabel 11: Meest verwijzende tijdschriften naar externe publicaties

titel	Aantal verwijzingen
European Sociological Review	5
Survey Research Methods	2
Journal of Civil Society	2
International Journal of Comparative Sociology	2
European Journal of Criminology	2
Compare, a journal of comparative education	2

Verwijzingen in Google naar externe publicaties

Via Google zijn 204 verwijzingen naar deze publicaties te vinden (minus boekverkopers, uitgeverijen, publicatielijsten van (co)-auteurs, en minus vermeldingen van bibliotheken). De meest aangehaalde publicaties zijn te vinden in tabel 12.

Tabel 12: Meest aangehaalde externe publicaties in Google

Titel	Aantal
Berg Jeths, A. van den, J.M. Timmermans, N. Hoeymans en I.B. Woittiez, <i>Ouderen nu en in de toekomst</i> , Bilthoven RIVM, 2004	55
I. Stoop, <i>The Hunt for the Last Respondent</i> , dissertatie, 2004	31
Dekker, P. en A. van den Broek, Involvement in voluntary associations in North America and Western Europe, <i>Journal of civil society</i> (1) 1, 2005, p. 45-49.	22
P. Schnabel, <i>Een eeuw van verschil</i> , Oratie Universiteit Utrecht, 2004	13
Wittebrood, K. en V. Veldheer, Partnergeweld in Nederland, <i>Tijdschrift voor criminologie</i> (47) 1, 2005, p. 3-23,	12
Hart, J. de en P. Dekker, Churches as voluntary associations, in: S. Rossteutscher (red.), <i>Democracy and the Role of Associations. Political, organizational and Social Contexts</i> (p. 168-196). London en New York: Routledge, 2005	10
Gijsberts, M., L. Hagendoorn en P. Scheepers (Eds.) <i>Nationalism and Exclusion of Migrants. Cross-National Comparisons</i> . Aldershot : Ashgate, 2004.	9
Wittebrood, K. en P. Nieuwbeerta, Een kwart eeuw stijging in geregistreerde criminaliteit, <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> (48) 3, 2006, 227-242,	8
Hart, de, J, en P. Dekker, Kerken in de Nederlandse civil society, in: W.B.H.J. van de Donk, A.P. Jonkers, G.J. Kronjee en R.J.J. M. Plum (red.), <i>Geloven in het publieke domein; verkenningen van een dubbele transformatie</i> . Amsterdam: Amsterdam University Press / WRR (139-169), 2006	5
Gameren, E. van en I. Woittiez, Transitions between care provisions demanded by Dutch Elderly, <i>Health care management science</i> 8, 2005, p. 299-313,	4

Naar functie zijn de voornaamste verwijzende bronnen in Google de volgende:

Tabel 13: Functie van verwijzers naar externe publicaties

	Aantal verwijzingen
Wetenschappelijk tijdschrift	34
Kennisplatform	29
Paper (conferentie-)	23
Adviesorgaan	22
Universiteit	13
Onderzoeksinstituut	8
Gemeente	8
Maatschappelijke dienstverlening	8
Zakelijke dienstverlening	6
Oratie	6

Zoals te verwachten is komen de meeste verwijzingen uit de wereld van het onderzoek, het gaat immers om wetenschappelijke publicaties. Verwijzers zijn tijdschriften, conferentie-papers, en universitaire of onderzoeksinstellingen. Opvallend is wel het aantal verwijzingen van kennisplatforms, adviesorganen, lagere overheden en dienstverleners. De helft van die laatste verwijzingen gaan overigens naar *Ouderen Nu en in de Toekomst*. Dit rapport staat op de lijst Externe Publicaties, maar ook op de lijst van SCP-rapporten, zodat het niet strikt tot een externe publicatie te rekenen is.

Verwijzingen in Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften

Google Scholar blijkt niet alle verwijzingen te vinden die in Nederlandstalige tijdschriften aan te treffen zijn. De oorzaak daarvan ligt enerzijds in de (in technische zin onbekende) zoekwijze van deze zoekmachine en in het feit dat de machine pas iets vindt als de verwijzing daadwerkelijk via het internet gezocht en gevonden is geweest (een gegeven dat ook geldt voor andere dan Nederlandstalige tijdschriften), anderzijds zijn Nederlandstalige tijdschriften helaas niet altijd elektronisch toegankelijk (zoals TSG).

Daarom zijn voor de periode 2004-2006 21 van de meest voor de hand liggende tijdschriften die in Nederland op het onderzoeksgebied van het SCP verschijnen apart onderzocht. Enkele van deze tijdschriften zijn overigens meer vakinhoudelijk van aard. In de inhoud van elk van deze tijdschriften is, voor zover elektronisch nazoekbaar, gezocht op de trefwoorden *SCP* en *Cultureel Planbureau*. Met uitsluiting van verwijzingen van SCP auteurs leverde dat 120 verwijzingen op, waarvan er 7 wel door Scholar werden geïdentificeerd (6 in Sociologie, voorheen Sociologische Gids, 1 in Economisch Statistische Berichten (ESB)).

Tabel 14: Verwijzende Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften

Titel	Aantal verwijzingen
Mens en Maatschappij	26
ESB	17
Justitiële Verkenningen	16
Sociologie (voorheen Sociologische Gids)	13
Tijdschrift voor Communicatiewetenschappen	8
Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie	7
Bijblijven (vakblad gezondheidszorg)	5
Tijdschrift voor Criminologie	5
B en M	4
MGV*	4
TSS, Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*	4
Krisis*	3
Proces	3
RegelMaat	2
Gedrag en Gezondheid	1
Tijdschrift voor Veiligheid	1
Tijdschrift voor Mediation	1
Totaal	120

* Beperkt elektronisch toegankelijk.

**Eveneens onderzocht maar niets gevonden in relevante periode: Huisarts en Wetenschap, ABG, Nederlands Tijdschrift voor de Geneeskunde, Nederlands Tijdschrift voor Verpleeghuisgeneeskunde.

*** Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, TSG (Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen), Binnenlands Bestuur, Epidemiologisch Bulletin, Migrantenstudies, Geron: niet of te beperkt elektronisch toegankelijk

De meest aangehaalde werken in deze tijdschriften zijn sterk vergelijkbaar met de eerdere resultaten van onderzoek. Overigens is een klein deel van de verwijzingen naar externe publicaties (18).

Tabel 15: Veel aangehaalde rapporten in Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften

	Aantal
Sociaal en Cultureel Rapport 2004	13
Achter de schermen	8
Moslim in Nederland	5
De Sociale Staat van Nederland 2005	5
Jaarrapport Integratie 2005	4
De Mantelval	4

Opgemerkt zij nog dat de externe publicatielijst weinig publicaties bevat die in de vaak citerende Nederlandstalige tijdschriften verschijnen. Zo verschenen van de 63 publicaties van SCP medewerkers in Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften drie artikelen in Mens en Maatschappij, terwijl dat tijdschrift de meeste verwijzingen telde. Iets dergelijks geldt ook voor Justitiële Verkenningen (2) en Sociologie (2). Veel publicaties verschenen daarentegen in TSG (10 van de 63, TSG was niet elektronisch doorzoekbaar), en ESB (7).

10. Maatschappelijke, beleidsmatige en politieke gebruikers

Maatschappelijk gebruik onderzocht via Google

Maatschappelijke, beleidsmatige en politieke gebruikers van het SCP zijn in kaart gebracht door de SCP titels te zoeken via de zoekmachine Google. Verwijzingen vanuit de eigen websites van de SCP zijn niet meegeteld. De ruwe resultaten zijn niet onmiddellijk als daadwerkelijk gebruik te analyseren, althans in de betekenis die daaraan in dit onderzoek gegeven wordt. Nogal wat boekhandelaren blijken op internet de SCP publicaties te koop aan te bieden. Het gaat om 21 van deze sites die 438 verwijzingen herbergen. Zoals in de volgende paragraaf wordt uiteengezet kan een vermelding op websites van boekhandelaren niet geïnterpreteerd worden als een bijdrage aan de reputatie van het SCP. Ze zijn daarom buiten beschouwing gelaten. Van de 5845 resterende er 5407 voor dit onderzoek relevante verwijzingen.

De resultaten in Google betreffen veelal webpagina's, documenten (Word-documenten, PDF's) en zgn. out-links. Deze zijn niet, zoals in Google Scholar, te herleiden tot *auteurs*, maar zijn kenmerken van webpagina's met een institutioneel karakter. Weblogs en dergelijke zijn vaak weer wel tot auteur te herleiden, of hebben in meer algemene zin een becommentariërende of discursieve functie. Beide vormen van verwijzingen, de institutionele zowel als discursieve, kunnen worden opgevat als een kenmerk van de reputatie van het SCP, als bron van relevante informatie en als ankerpunt voor diverse vormen van debat.

Voor een juiste analyse van het maatschappelijke, beleidsmatig en politiek gebruik moet daarom de herkomst van verwijzingen worden vastgesteld. De gevonden URL's zijn herleid tot hun hoofdvorm, die een goede indicatie levert van de verwijzende organisatie of instelling.¹⁰ Deze vereenvoudiging van de zoekresultaten levert uiteindelijk 1845 verschillende hoofdadressen op. Voor een juiste beoordeling van de aard van de verwijzende instantie is een "bezoek" aan de site nodig. In het kader van dit onderzoek is het haalbaar gebleken om de meer frequent verwijzende sites te analyseren: indien een verwijzende site drie of meer verwijzingen naar werk van het SCP had, werd deze site bezocht, en geanalyseerd naar functie en sector. In totaal ging het daarbij om 473 verschillende sites, in een breed scala van maatschappelijke, beleidsmatige en politieke signatuur. Deze groep van 473 sites bevatten 3644 verwijzingen naar het SCP (67% van het totaal).

De herkomst van deze gebruikers is niet eenduidig in te delen in maatschappelijk, politiek of beleidsgeoriënteerd gebruik. De domeinen Beleid, Politiek en Maatschappij blijken bij de gebruikers van het SCP te overlappen. Daarom is getracht de verwijzende sites te beschrijven aan de hand van hun functie en hun sectorale achtergrond.¹¹

Functies van websites zijn vaak nauw verbonden met de institutionele rol van een organisatie, dat wil zeggen de publieke taakopvatting zoals deze door de organisatie zelf gedefinieerd wordt. Zo zal een website van de gemeente Rotterdam, van een adviesorgaan als de WRR of het CPB, of een belangenvereniging als het VNO-NCW, FNV, of een organisatieadviesbureau duidelijk betrekking hebben op de organisatie zelf. Anders ligt dat voor websites die zich ten doel stellen informatie te verschaffen. Deels zijn dergelijke sites vrij eenvoudig in te delen. Te denken valt aan instellingen op het vlak van maatschappelijke dienstverlening en bibliotheken. De sites van dergelijke organisaties zijn zonder grote problemen te verbinden aan de zelfgedefinieerde taak. Maar in een substantieel aantal gevallen is een dergelijk verband minder gemakkelijk te trekken. Het gaat hier in het bijzonder om kennisplatforms en webplatforms. De functies (publieke taakopvatting) van dergelijke sites verwijzen soms naar een organisatie met een eigen (maatschappelijke) taak,

¹⁰ De vindplaats van een verwijzing naar een SCP rapport kan zich voordoen in de vorm van de volgende URL <http://www.minbzk.nl/asp/download.aspx?file=/contents/pages/7245/vanpapiernaarpraktijk.pdf>

Deze wordt herleid tot www.minbzk.nl welke een herkomst heeft uit het ministerie van binnenlandse zaken.

¹¹ Bij deze indelingen bleek het niet zo zinvol om gebruik te maken van de Standaard Bedrijfsindeling SBI 93 van het CBS, met name vanwege de hier aanwezige grote variatie in de categorie overheid.

maar blijken dan tegelijkertijd voort te komen uit een overheidsstreven om een intermediaire functie tussen overheid en publiek te vervullen. Sites met een dergelijke functie zijn daarom gevat in de categorie Kennisplatform/Webplatform.

In tabel 16 wordt een samenvatting gegeven van de functies van verwijzers. Zo valt onder overheid: sites van gemeenten en provincies (ministeries zijn apart genoemd ivm. de opdrachtrelatie tot het SCP), en vallen onder media kranten, weekbladen en de publieke en commerciële TV en radio-omroepen.

Tabel 16: Herkomst van verwijzingen in Google, naar functie van de organisatie

Functie	Aantal websites organisaties	Aantal verwijzingen	Gemid. aantal verwijzing
Kennis & webplatform	117	1043	8,91
Overheden (gemeenten, provincies)	44	303	6,89
Bibliotheken	41	365	8,90
Universiteit en onderzoeksinstituut	40	313	7,83
Media	33	279	8,45
Blogs	30	115	3,83
Belangenverenigingen	28	128	4,57
Boekhandels & uitgeverijen	28	54	1,93
Advies & toezichtorganen, ZBO's	23	355	15,43
Organisatieadvies & zakelijk dienstverlening	18	87	4,83
Ministeries*	16	251	15,69
Maatschappelijke dienstverlening	14	75	5,36
ROC's & hogescholen	13	131	10,08
Ideële en levensbeschouwelijke organisaties	12	54	4,50
Politieke partijen	10	70	7,00
Vak- & wetensch. tijdschriften	6	21	3,50
Totaal	473	3644	7,70

* De 16 websites van de ministeries hebben betrekking op 10 verschillende departementen

Een groot deel van de verwijzende websites zijn afkomstig uit de wereld van *overheidsbeleid en beleidsvoorbereiding*. Ministeries verwijzen 251 naar de SCP rapporten, maar een groot aantal andere verwijzingen komen van lagere overheden (gemeenten en provincies), en de advies- en toezichtorganen. Veel verwijzingen uit de Advies- en toezichtorganen komen van instituten waar het SCP regelmatig mee samenwerkt, zoals het RIVM (43), CBS (29), en CPB (25). Andere frequente verwijzers die minder vaak met het SCP samenwerken zijn organisaties zoals de SER. De website van deze raad telt 53 verwijzingen, waarvan 18 in SER adviezen, de overige 35 zijn bibliothecaire vermeldingen. Andere adviesorganen noemen het SCP ook zeer regelmatig in hun adviezen, zoals RMO (39), en RVZ, RWI (beiden 25). Ook hier past de kanttekening dat deze aantallen niet in alle gevallen substantieel zijn. Weliswaar hebben de 39 verwijzingen van het RMO voor het grootste deel betrekking op de door haar verstrekte adviezen of rapporten, maar komen de 25 verwijzingen van de RVZ uit 11 verschillende van haar rapporten en adviezen. Het RWI noemt het SCP in 8 van haar rapporten, en op 8 momenten wordt het werk aan de agenda van de raad toegevoegd. Andere verwijzingen betreffen nieuwsitems van het RWI.

Sites met een functie op het vlak van *informatieverstrekking* zijn prominent aanwezig. De nadruk ligt hier hoofdzakelijk op kennis- en webplatforms¹², waarbij vooral de kennisplatforms nadrukkelijk aanwezig zijn. Van de 117 sites zijn er 103 die betrekking hebben op kennisplatforms. De aantallen verwijzingen variëren nogal per platform, zo zijn er 62 verwijzingen vanuit het Nederlands Jeugd Instituut op te tekenen, 58 verwijzingen vanuit het NICIS (een kennisplatform op het gebied van het grotestedenbeleid) en 50 verwijzingen van

¹² Webplatforms onderscheiden zich van kennisplatforms door de mogelijkheid van gebruikers om te reageren op de inhoud van de site of commentaar te leveren.

uit het ICKRO (een kennis en informatiecentrum op het gebied van de ruimtelijke ordening). Deze informatieverstrekkingen zijn vooral gericht op professionele gebruikers die werkzaam zijn in uiteenlopende sectoren zoals de hier al genoemde sector van grote steden, wonen en ruimtelijke ordening, maar ook de platforms op het gebied van onderwijs, welzijn en zorg en emancipatie en integratie zijn ruim vertegenwoordigd. Minder omvangrijk zijn de verwijzingen uit de media, vooral de dagbladen uit schrijvende pers zijn niet sterk vertegenwoordigd (de dagbladen tellen 58 verwijzingen). In een latere paragraaf wordt hier apart aandacht aan besteed.

In tabel 17 zijn de gebruikers op een andere wijze uitgesplitst, nl. naar de maatschappelijke sector waarin zij werkzaam zijn. Kennisplatforms, maar ook de advies- en toezichtorganisaties, en maatschappelijke dienstverlening wordt hier anders ingedeeld. Hier valt op dat onderwijs en onderzoek (waaronder universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten) zowel in aantallen organisaties als in aantallen verwijzingen de grootste omvang hebben samen met de overheid (ministeries, lagere overheden, en kennisplatforms die betrekking hebben op de overheid (postbus51, provinciale kennisplatforms zoals *ikpfriesland*). Voorts is er een breed veld van maatschappelijke dienstverlening (zoals welzijn en zorg, emancipatie en integratie, gezondheid) met een prominente plek.

Tabel 17: Herkomst van verwijzingen in Google, naar sector

Sector	Aantal organisaties	Aantal verwijzingen	Gem. aantal verw.
Onderwijs en onderzoek	91	764	8,40
Bestuurlijke Overheid	76	737	9,70
Welzijn en zorg	50	408	8,16
Media	39	340	8,72
Emancipatie en integratie	30	266	8,87
Gezondheid	27	226	8,37
zakelijke dienstverlening	26	161	6,44
Politiek en (politieke) weblogs	22	118	5,36
Arbeid en economie	18	142	7,89
Algemeen	14	46	3,29
Grotesteden, wonen en ruimte	12	151	12,58
Ideëel en levensbeschouwelijk	12	76	6,33
Cultuur	9	46	5,11
Bibliotheek en informatievoorziening	8	46	5,75
Justitie en politie	6	44	7,33
Overige maatschappelijke dienstverlening	4	43	8,60
Overige categorieën (wo. Industrie)	8	30	3,75
Totaal	452	3644	8,06

Uit deze twee tabellen kan in elk geval het volgende worden geconcludeerd: 1. De publicaties van het SCP dient een zeer uitgebreid veld van gebruikers, dat die van de eigenlijke opdrachtgevers van het SCP, de rijksoverheid, verre overstijgt. 2. Zowel in de indeling naar sectoren als naar functie is het opvallend dat het aantal politieke websites en (politieke) weblogs (qua sector beide gerangschikt onder politiek) beperkt is. De betekenis van het SCP voor de opiniërende politieke actualiteit in Nederland lijkt dus niet zo groot. Ook dit wordt in een latere paragraaf verder uitgewerkt. 2. De domeinen maatschappij en (bestuurlijke en beleidsgeoriënteerde) overheid blijken moeilijk uit te splitsen. Het merendeel van de gebruikers blijkt nauw betrokken te zijn bij de overheid of is actief in het publieke veld van het "brede maatschappelijke midden," in Nederland sterk gerelateerd aan de overheid.

De meest aangehaalde rapporten en andere reguliere SCP publicaties staan in tabel 18 Evenals in de resultaten van Google Scholar blijkt het meest aangehaalde werk het *Sociaal Cultureel Rapport 2004* te zijn. Voorts zijn het vooral rapporten uit 2004 en – in mindere

mate- 2005 die de lijst met aangehaalde werken aanvoeren. Dat roept de vraag op of er sprake is van een "ouderdomseffect," nl. dat eerder gepubliceerd werk in de loop van de tijd meer verwijzingen heeft weten te verwerven. Binnen het bestek van dit onderzoek is het helaas niet mogelijk om na te gaan wat de datum van eerste verwijzing is, zoals dat ruwweg in Scholar wel mogelijk is gebleken. Echter, op statistische gronden kan een dergelijke gedachte worden verworpen. Weliswaar zijn er nogal wat rapporten uit 2004 en ook 2005 die naar verhouding zeer veel worden aangehaald, maar als er een ouderdomseffect zou zijn dan zou dat effect zich over alle rapporten voordoen. Ook de minder vaak aangehaalde rapporten uit vroegere jaren zouden dan vaker worden aangehaald dan de minder vaak aangehaalde uit latere jaren. Dit statistische effect blijkt zich niet voor te doen (Anova: $F_{2,122}=1.087$, indien vier bijzonder vaak aangehaalde rapporten worden uitgezonderd is $F=0,077$). Wel zou een dergelijk ouderdomseffect zich kunnen voordoen volgens wat Merton het Mathew effect heeft genoemd, nl. dat veel genoemde rapporten vaker genoemd worden omdat ze vaker genoemd worden. De achtergrond daarvan is dat deze rapporten een bijzondere status hebben verworven waardoor zij ook in jaren na hun verschijning vaker worden aangehaald.

Aanwijzingen voor een dergelijke status van zeer vaak aangehaalde rapporten zijn er inderdaad. In Google worden vier rapporten zeer veel aangehaald. Het gaat om het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004*, *Kinderen in Nederland*, *Achter de Schermen* en de *Armoedemonitor 2005* (Zscores van 4,6 tot 3,2). De maatschappelijke waardering van het SCP werk gaat klaarblijkelijk vooral uit naar deze rapporten. Twee van deze rapporten worden ook in Google Scholar vaak aangehaald: *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* en *Jaarrapport Integratie 2005*. Ook voor de andere vaker aangehaalde rapporten blijkt er een samenhang te zijn in de zichtbaarheid via beide zoekmachines. Er is een significant verband tussen de resultaten in Google en Google Scholar¹³, wat in het bijzonder op gaat voor een zestal die zowel in Scholar als in Google tot de meest aangehaalde werken behoren.

Tabel 18: Meest aangehaalde titels in Google

Titel	Aantal malen aangehaald
Sociaal en Cultureel Rapport 2004	291
Kinderen in Nederland	274
Achter de schermen	270
Armoedemonitor 2005	216
Emancipatiemonitor 2004	192
Jaarrapport Integratie 2005	135
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen	121
Emancipatie in estafette	120
Emancipatiemonitor 2006	119
De sociale staat van Nederland 2005	117
Moslim in Nederland	112
Zorg voor verstandelijk gehandicapten	104
Uit elkaars buurt	100
Gewoon doen	99
Sociaal en Cultureel Rapport 2006	96
Rapportage ouderen 2006	96
Ondersteuning gewenst	90
Vertrouwen in de rechtspraak	83
Kijk op informele zorg	81

Deze rapporten verkrijgen samen 50% van alle verwijzingen in Google

Beide zoekmachines vermelden vaak het eerder genoemde *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* en *Jaarrapport Integratie 2005* maar ook de *Armoedemonitor 2005*, *Emancipatiemonitor 2004*, *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen*, *Sociale Staat van Nederland 2005*, *Moslim in Nederland*, en *Uit elkaars buurt*. Afgaand op de aantallen verwijzingen in beide

¹³ ($R_s = 0,601$, sign. 0,01, 1-tailed)

zoekmachines zijn dit de rapporten die algemeen waardering oogsten, zowel bij gebruikers uit de wereld van onderzoek als bij de goeddeels institutionele wereld van overheid en maatschappelijke dienstverlening.

Er zijn echter zeker ook rapporten te noemen die een meer specifieke betekenis voor elk van deze werelden hebben. Zo komen *Sociale uitsluiting in Nederland* en *Ouders over opvoeding en onderwijs* vaak voor in Scholar maar ontbreken echter in tabel 18, hoewel ze zeker regelmatig genoemd worden in Google (resp. 75 en 50 maal). Andersom blijken *Kinderen in Nederland*, *Achter de Schermen*, en *Emancipatie in Estafette* uit 2004, en de *Emancipatiemonitor 2006* wél vaak in Google te worden aangehaald (resp. 270, 259, 114 en 199), maar niet bijzonder vaak in Scholar (resp. 8, 4 en 4 maal). Deze rapporten hebben voor universitaire en niet-universitaire onderzoekers klaarblijkelijk wat minder betekenis, of het moet zijn dat de maatschappelijke partijen een bijzondere belangstelling voor deze rapporten hebben. Zo staan in tabel 18 ook regelmatig rapporten met betrekking tot de zorg. Niet alleen *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen* wordt genoemd, maar ook *Zorg voor verstandelijk gehandicapten*, *Rapportage Ouderen 2006*, *Ondersteuning gewenst* en *Kijk op informele zorg*. Een dergelijk “zorg”-cluster van rapporten ontbreekt in de Scholar resultaten. Niet uitgesloten is dat dit komt door een beperkte omvang van de academische belangstelling voor dit veld.

De vraag of er rapporten zijn aan te wijzen die een specifieke betekenis hebben voor een selecte groep van gebruikers wordt in paragraaf Netwerken van Gebruikers behandeld.

SCP in de schrijvende pers: tijdschriften en kranten

Internet vormt slechts één van de vensters op gebruikers van het werk van het SCP. Zo valt bij de internet zoekacties op dat er maar weinig krantenartikelen voorkomen, terwijl veel kranteninformatie wel via internet toegankelijk is. Ongetwijfeld heeft dat te maken met de manier waarop zoekmachines zoeken. Voor een betere indruk van de receptie in kranten moet daarom gebruik gemaakt worden van andere middelen en gespecialiseerde databanken. Het planbureau laat een knipselkrant bijhouden voor alle artikelen met het trefwoord SCP in alle dagbladen en tijdschriften die in Nederland verschijnen. Voor het jaar 2006 is nagegaan in welke van deze media het SCP genoemd is.

In de tijdschriften blijkt het SCP een zeer grote mate van verspreiding te hebben. Maar liefst 250 verschillende bladen en tijdschrifttitels noemen het SCP een of meerdere malen, in totaal 687 maal. In de meeste gevallen gaat het om een enkelvoudige verwijzing (één of tweemaal), zodat er 66 tijdschrifttitels zijn die het SCP drie of meer keer noemen. Het gaat in de eerste plaats om de *weekbladen*. Elsevier blijkt het vaakst naar het SCP te verwijzen (50 maal), gevolgd door andere weekbladen, zoals *Vrij Nederland* en *HP de Tijd* en de *Groene* (resp. 16, 14, en 10 maal).

Daarnaast zijn er *vakbladen*, zoals de bladen voor overheidsbestuur *Binnenlands Bestuur* (25) *Openbaar Bestuur* en *Bestuurskunde*, en *VNG Magazine* (6). Veel verwijzende bladen zijn er ook op het vlak van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening *Aedes Magazine*, *Cobouw* (eigenlijk een dagblad), *Vitale Stad*, evenals bladen op het terrein van onderwijs (*Het Onderwijsblad* (8) en *van welzijn* (*Zorg en Welzijn*, 12)). Ook zijn er Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften (*Mens en Maatschappij* (13), *TSS* (13), *MGV* (12), *Vrije Tijdsstudies* (10) en *Economisch Statistische Berichten* (9)). Betrekkelijk weinig vermeldingen komen uit *politieke tijdschriften*. Nog het meest uit *Socialisme en Democratie* (6), *Rooilijn* (6) en *Christendemocratische Verkenningen* (2). Zie echter ook de paragraaf over Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften: niet alles is zichtbaar via Scholar.

Ook in *kranten* blijkt er sprake te zijn van een hoge spreidingsgraad. De knipselkrant wijst uit dat voor het jaar 2006 er 2009 verschillende krantenpublicaties te vinden zijn, in 121 verschillende dag- en huis-aan-huisbladen. Het merendeel van deze verwijzingen staan in de drie grootste landelijke dagbladen (in aandeel resp. de *Volkskrant*, *Trouw* en *NRC*, gevolgd door *Reformatorisch Dagblad*, *FD* en *Nederlands Dagblad*). De landelijke bladen *AD* en *Telegraaf* volgen hier op enige afstand, te midden van de regionale dagbladen. Maar ook in

lokale bladen krijgt het SCP vermelding: de Texelse Courant, zowel als de Bevelander, de Dedemsvaartse courant, en de Rucphense Bode.

Korte nieuwsberichten nemen zoals verwacht getalsmatig een belangrijke plaats in deze verwijzingen. Toch blijken een groot aantal verwijzingen ook uit substantiële artikelen te komen, zoals die welke een opiniërend artikel betreffen, een column of interview met derden (d.w.z. een interview met iemand die niet bij het SCP werkt). Wel valt op dat deze substantiële artikelen veelal verschijnen kort na het persbericht: het werk van het SCP wordt genoemd en besproken, maar behoudt niet altijd een langdurige actualiteitswaarde, althans in de schrijvende pers.

Tabel 19: Aantal artikelen in kranten in 2006, naar aard artikel

Aard krantenartikel	Aantal
Columns of interviews derden	449
Hoofdartikel/Redactioneel	53
Opiniërend artikel	700
Persbericht	739
Quote of Interview	68
Totaal	2009

Op basis van de knipselkrant valt moeilijk een indicatie van langduriger actualiteitswaarde per rapport te geven. Dat is wel mogelijk via de krantendatabase LexisNexis. In deze database is nagegaan welke reguliere publicaties vermeld zijn. In vergelijking met de 121 krantentitels uit de knipselkrant moet wel worden aangetekend dat deze database hiervan er slechts 40 vermeldt. Toch lenen de gegevens uit LexisNexis zich voor een nadere analyse omdat de verschijningsdatum nauwkeurig bekend is. Bijna 80% van de verwijzingen in deze databank blijken in de eerste week van verschijning plaats te vinden. Uit de gegevens valt na te gaan welke publicatie verhoudingsgewijs veel genoemd wordt, maar ook welke publicatie een week na verschijnen nog een substantieel aantal referenties krijgt. Wordt het –enigszins arbitraire- criterium voor langdurige actualiteitswaarde gesteld op een vijfde van het totaal aantal verwijzingen naar het betreffende rapport dan blijken 45 rapporten in de weken en maanden ná die eerste week nog genoemd te worden.¹⁴

In tabel 20 staan de rapporten vermeld die aan dit criterium voor langdurige actualiteitswaarde voldoen én vijf of meer verwijzingen ontvangen. Ook hier vallen weer de rapporten op die zowel in Google als in Scholar veel worden aangehaald, vooral het *Sociaal Cultureel Rapport 2004* en de *Sociale Staat van Nederland 2005*. Ook met betrekking tot de andere langduriger in de kranten aangehaalde rapporten valt de overeenkomst op met de bevindingen in de domeinen wetenschap, beleid en maatschappelijk gebruik. Voor het domein wetenschap kan hieruit worden afgeleid dat de waardering voor deze rapporten, naast andere kwaliteitskenmerken, ook verband houdt met de actualiteitswaarde van deze rapporten in het maatschappelijke en politieke debat.

De andere rapporten die langer dan na één week nog regelmatig worden aangehaald hebben vooral betrekking op onderwerpen die in de afgelopen jaren langdurig onderwerp zijn van het publieke debat in Nederland. Het gaat vooral om het thema integratie en emancipatie. De rapporten *Moslim in Nederland*, de beide *Emancipatiemonitoren*, *Emancipatie in estafette*, en *Godsdienstige veranderingen in Nederland* worden niet alleen vaker in kranten besproken maar ook langduriger. In wat mindere mate is dat het geval met rapporten als *Sociale Atlas* en *Jaarrapport Integratie 2005* die ook tot dit thema gerekend kunnen worden. *Godsdienstige veranderingen in Nederland* ontbreekt echter in Scholar en wordt door geen beleids-georiënteerde organisatie in Google genoemd.

Een soortgelijk thema is dat mbt. armoede en jeugd (*Kinderen in Nederland*), wat ook verband houdt met het thema kinderen, opvoeding en tijdsbesteding in meer brede zin: *Achter de Schermen, Duaal als Ideaal, Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de*

¹⁴ Een publicatie heeft een langdurige actualiteitswaarde als 20% van het totaal aantal van de verwijzingen is waargenomen ná de eerste week volgend op de datum van verschijning.

school, Werkt Verlof? En in mindere mate met *De Tijd Als Spiegel* en *Hoe het werkt met Kinderen*. De rapporten *Thuis op het Platteland* en *Gewoon doen* hebben betrekking op de lange-termijn ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving, maar kunnen in dit verband minder gemakkelijk tot een thema gerekend worden.

Tabel 20: In krantenartikelen vermelde rapporten met een langere actualiteitswaarde

Titel	Aantal malen in kranten vermeld
Sociaal en Cultureel Rapport 2004	74
Moslim in Nederland (2004)	57
Godsdienstige veranderingen in Nederland (2006)	38
Kinderen in Nederland (2005)	29
De sociale staat van Nederland 2005	25
Emancipatiemonitor 2004	23
Emancipatiemonitor 2006	20
Thuis op het platteland (2006)	17
Achter de schermen (2004)	16
Emancipatie in estafette (2004)	14
Duaal als ideaal? (2006)	14
Werkt verlof? (2004)	9
Gewoon doen (2006)	9
Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden (2006)	8
Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de school (2005)	8
De tijd als spiegel (2006)	7
Jaarrapport Integratie 2005	5
Hoe het werkt met kinderen (2006)	5
Totaal	378

In Lexis Nexis worden 64% van de 124 SCP rapporten genoemd (79). Het CBS vermeldt in het jaarverslag 2005 dat zij voor het vermelden van haar persberichten in de pers (kranten en overige media) een streefwaarde van 70% hanteert, en dat de gerealiseerde cijfers voor 2004 en 2005 respectievelijk 71% en 62% bedragen.¹⁵

SCP in politiek en parlement: Wel de stukken, zelden de handelingen

Zowel op het internet als in de schrijvende pers lijkt de actieve politiek ver achter te blijven bij ander gebruik van het SCP. Dat kan, evenals bij kranten het geval bleek te zijn, het gevolg zijn van de gebruikte vensters. SDU biedt via de databank Parlando echter een goed beeld van wat Kamerleden aan officiële stukken ontvangen en van hun uitingen in de Eerste en Tweede Kamer, via de Handelingen en in mondelinge en schriftelijke vragen.

Evenals de zoektochten op internet via Google, Google Scholar en in LexisNexis is gezocht naar de volledige hoofdtitel van SCP rapporten, eventueel aangevuld met specificerende trefwoorden. In totaal worden deze rapporten 1116 maal vermeldt, elk rapport ten minste een maal, en in veel gevallen ook vaker: meer dan 90% wordt meer dan 4 keer vermeld in de stukken van de Eerste en Tweede Kamer. De rapporten die in officiële kamerstukken het meest genoemd zijn staan in tabel 21. Er is een aanzienlijke overeenkomst met de andere resultaten. Ook hier komt het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* het meest voor. Daarnaast dient zich het thema aan van emancipatie, integratie en minderheden, en dat van jeugd, armoede en tijdsbesteding. Ook worden twee rapporten mbt. zorg vermeld, waarvan één, *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen* ook veel wordt genoemd in Google en Google Scholar en een ander ook in Google regelmatig voorkomt: *Zorg voor verstandelijk gehandicapten*).

¹⁵ CBS Jaarverslag 2005, p. 19

Tabel 21: Vermelding van rapporten in parlementaire stukken

Titel	Aantal vermeldingen in EK en TK stukken
Sociaal en Cultureel Rapport 2004	68
Emancipatiemonitor 2004	51
Kinderen in Nederland	48
Emancipatie in estafette	44
Achter de schermen	34
Gewoon doen	29
Jaarrapport Integratie 2005	25
De sociale staat van Nederland 2005	25
Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden	24
Emancipatiemonitor 2006	23
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen	22
Moslim in Nederland	22
Hoe het werkt met kinderen	22
Zorg voor verstandelijk gehandicapten	21
Uit elkaars buurt	21

Een ander beeld dient zich aan bij de vermelding van het SCP in de Handelingen en mondelinge en schriftelijke Kamervragen. Onder de lemma's "SCP" en "cultureel planbureau" komt het planbureau 220 keer voor in de Handelingen en Kamervragen. Specifieke rapporttitels worden slechts 66 maal genoemd. Het meeste aantal verwijzingen krijgt het rapport *Kinderen in Nederland* (13 maal genoemd), terwijl het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004* zeven maal genoemd wordt, en de rapporten *Achter de Schermen* en *Moslim in Nederland* beide vier keer. Voor de parlementaire politiek lijkt het dus te zijn dat de SCP rapporten vooral achtergrondinformatie in de kamerstukken verschaffen en dat het voortdurend verschuivende actuele politieke debat zich sporadisch verhoudt tot deze informatie. Slechts in een incidenteel geval is er een directe verbinding tussen deze politieke actualiteit en de inhoud van een rapport (*Kinderen in Nederland*).

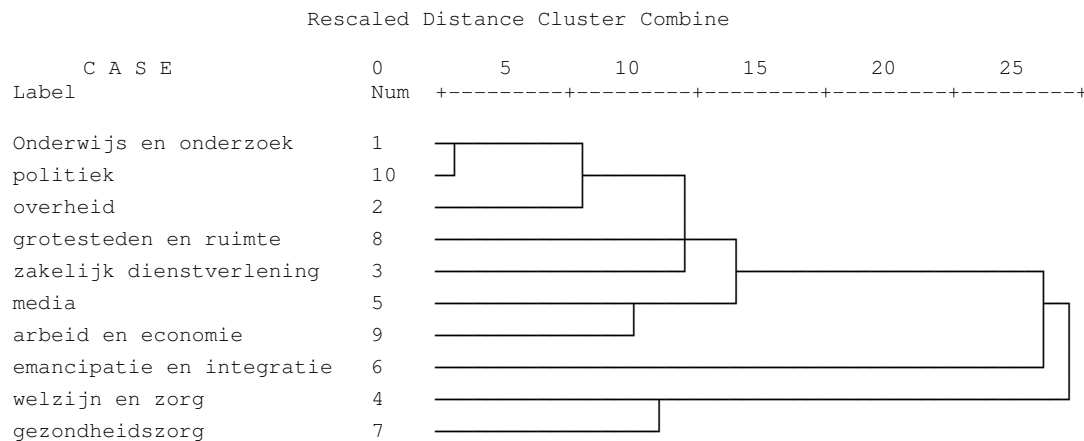
11. Netwerken van gebruikers, netwerken van rapporten

Een van de vragen in dit rapport is de mate van specialisatie van gebruikers ten opzichte van bepaalde producten van het SCP. Hebben bepaalde rapporten van het SCP specifieke waarde voor een selecte groep van gebruikers? Vooral bij de resultaten uit Google leek er een groep rapporten over zorg en welzijn te zijn die werd aangehaald in Google maar betrekkelijk weinig in Google Scholar. Dat roept de vraag op of dergelijke rapporten zich ook in Google onderscheiden van de andere. Nog anders gezegd: zijn er groepen van gebruikers die specifiek gebruik maken van bepaalde rapporten?

Met Hiërarchische Clusteranalyse¹⁶ valt na te gaan of er sprake is van een dergelijke segmentering. Eerder zijn gebruikers ingedeeld naar sector, functie, academisch cluster en affiliatie (al dan niet universitair). In dit kader beperken we ons tot een analyse van clusters van sectoren en rapporten. De clusteranalyse maakt gebruik van de nabijheidsmatrix van de onderlinge verwijzingen van de sectoren naar SCP rapporten, waarbij nabijheid is bepaald door het aantal malen dat twee of meer sectoren hetzelfde rapport aanhalen. Deze nabijheid kan ook worden weergegeven in een taxonomie (dendrogram) zoals in figuur 2.

Figuur 2: Hiërarchische clusteranalyse van sectoren in Google, naar hun onderlinge verbanden op basis van aangehaalde rapporten.

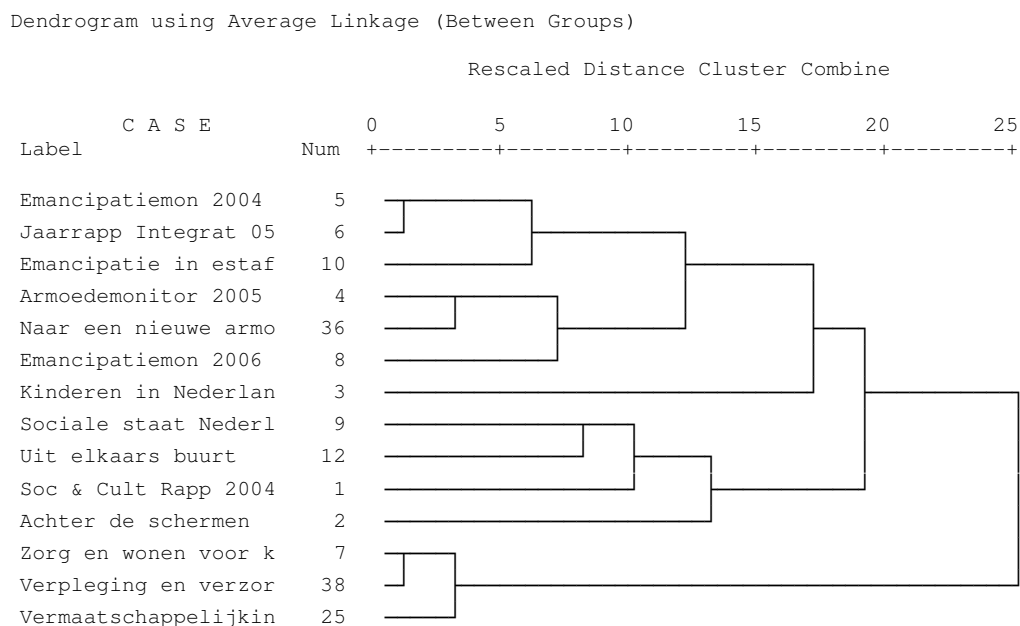
Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

Figuur 2 toont de clusteranalyse van de voornaamste sectoren (met meer dan 100 verwijzingen). De sector onderwijs en onderzoek toont geringe afstanden ten opzichte van verwijzingen uit de politiek (een kleine sector), klaarblijkelijk halen organisaties in deze sectoren veel dezelfde rapporten aan. Toch blijken deze twee sectoren ook nauwe overeenkomsten te vertonen met overheidsorganisaties en in weer wat afnemende mate ook met organisaties mbt. grotesteden beleid en zakelijke dienstverlening. Heel anders ligt dat voor de organisaties in de sectoren Welzijn en Zorg en Gezondheidszorg en ook (zij het in wat mindere mate) voor Emancipatie en integratie). Deze hebben veel minder verwijzingen gemeen met alle andere sectoren, maar blijken onderling betrekkelijk nabij te zijn.

¹⁶ Hiërarchische clusteranalyse is verricht met behulp van SPSS v14.0

Figuur 3: Hiërarchische clusteranalyse van rapporten, naar sector.

Dit patroon komt deels ook tot uitdrukking in de onderlinge verhoudingen tussen rapporten. In Figuur 3 worden dezelfde rapporten gerangschikt die de basis vormden voor de in figuur 2 genoemde clusters van sectoren. De analyse van figuur 3 plaatst de rapporten nabij naar de mate waarin zij samen worden aangehaald.

Voor een goed begrip van deze uitkomsten is het noodzakelijk te beseffen dat figuren 2 en 3 beide gebaseerd zijn op rapporten die door alle hier genoemde sectoren worden aangehaald: het gaat om de onderlinge verhoudingen. Zo hoeft het geen verbazing te wekken dat de meeste van deze rapporten behoren tot de zeer vaak aangehaalde rapporten. Eerder is het opvallend dat hier rapporten staan vermeld die weliswaar door organisaties in alle sectoren worden aangehaald, maar die niet voorkomen in de algemene ranglijsten zoals in tabel 18. Deze rapporten zijn in figuur 3 herkenbaar aan de hogere nummers, zoals *Naar een nieuwe Armoedegrens?* met volgordenummer 36.

Uit figuur 3 blijkt dat *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen*, *Verpleging en verzorging verklaard* en *Vermaatschappelijking van de zorg* tot een en hetzelfde cluster gerekend moeten worden. Dat zijn ook de rapporten die het meest worden aangehaald in Gezondheidszorg en de sector Welzijn en Zorg. In deze twee sectoren prijken deze rapporten boven in de lijst van vaak aangehaald werk, samen met de rapporten *Kinderen in Nederland*, *Kijk op informele zorg*, en *Zorg voor Verstandelijk gehandicapten*.¹⁷

Op basis van deze twee clusteranalyses kan worden gesproken over een cluster voor welzijn, zorg en gezondheid. De afzonderlijkheid van dit Welzijns- en gezondheidszorgcluster wordt onderstreept door de al eerder genoemde bevinding dat rapporten die kenmerkend zijn voor dit cluster niet zichtbaar zijn in Scholar. Klaarblijkelijk is dit cluster van gebruikers betrekkelijk onzichtbaar indien de bibliometrische analyse zich zou richten op een evaluatie van alleen academische producten.

Ook twee andere clusters van rapporten kunnen hier worden benoemd. Het gaat om een Algemeen cluster en een cluster met betrekking tot emancipatie, integratie en armoede. Deze

¹⁷ Dat deze laatste rapporten niet in deze clusteranalyse worden genoemd wordt vooral veroorzaakt doordat zij niet worden aangehaald door een of meer van de andere sectoren: de clusteranalyse wordt berekend aan de hand van de rapporten die door elk van de sectoren worden aangehaald.

twee clusters lijken minder gedefinieerd te worden door gebruikers naar herkomst van sector. De sectoren Overheid en Onderwijs en Onderzoek blijken namelijk in beide clusters steeds de meest prominente gebruikers te zijn. Daardoor zijn de rapporten die betrekking hebben op deze clusters minder eenduidig aan afzonderlijke sectoren te koppelen. Toch is op zijn minst een van de twee clusters van rapporten goed te benoemen: het gaat om rapporten op het vlak van emancipatie en integratie samen met rapporten over armoede. In aanzet rekent de analyse Kinderen in Nederland daar ook toe, maar dit blijkt bij verdergaande verdelingen al ras een cluster op zich zelf te vormen (zie bijlage 1, laatste sectie). De rapporten uit dit Emancipatie en Armoede cluster worden in totaal 746 maal door bekende sectoren aangehaald, waarbij Overheid, Onderwijs en Onderzoek en Emancipatie en Integratie de meest verwijzende sectoren zijn (samen 50%), gevolgd door Media, Zakelijke Dienstverlening en Welzijn en Zorg (samen 26%).

Het andere cluster wordt gevormd door het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004*, de *Sociale Staat van Nederland 2005*, *Achter de schermen* en *Uit elkaars buurt*, (samen 508 verwijzingen vanuit bekende sectoren) welke vooral worden aangehaald door de sectoren Onderwijs en Onderzoek en Overheid (48%) gevolgd door Zakelijke Dienstverlening, Media en Grote Steden en Ruimte (28%). Omdat het hier gaat om rapporten die in vrijwel alle bronnen zeer vaak genoemd zijn spreken we hier van een algemeen cluster.

De hiërarchische clusteranalyse is gebaseerd op de rapporten die door alle hier genoemde sectoren worden aangehaald. Dat houdt ook in dat de rapporten die hier niet genoemd zijn klaarblijkelijk meer specifiek gewaardeerd worden door een beperkter aantal sectoren. Er is dus sprake van gemeenschappelijkheid in waardering van de hier aangehaalde werken, maar ook van een zekere specialisatie in het geval van andere rapporten: sectoren en rapporten vormen een bloemfiguratie om met De Swaan te spreken. Deze bevinding onderstreept het belang van evaluatie van SCP in de context van hun gebruikers. Het ligt minder voor de hand om de SCP rapporten kwantitatief te evalueren aan de hand van eenvoudige ranglijsten omdat deze tot stand komen door de samenvoeging van gegevens van gebruikers van verschillende herkomst en belangstelling.

12. Conclusies

Uitgangspunt bij het bepalen van de impact van het SCP is de brede doelstelling van het planbureau, namelijk het doen van wetenschappelijk onderzoek op het vlak van sociale en culturele ontwikkelingen in Nederland ten behoeve van beleidsadvies, politiek en maatschappelijk debat. Het werk van het SCP is daarom onderzocht aan de hand het gebruik in de verschillende contexten die in deze doelstelling relevant zijn. Voor de contexten van wetenschappelijk, maatschappelijk, en politiek gebruik zijn diverse bronnen geselecteerd die daarvan een beeld kunnen geven. Door de resultaten van elk van deze informatiebronnen per publicatie te vergelijken naar herkomst van onder meer maatschappelijke sector is een zo robuust mogelijk beeld gegeven van de impact van het SCP in elk van de contexten.

1. Van de officiële publicaties van het SCP worden vooral de rapporten aangehaald. De SCP werkdocumenten worden ook veel gebruikt maar blijven toch sterk achter bij die van de rapporten. Dat geldt in sterkere mate ook voor de andere SCP producten.
2. Rapporten en werkdocumenten van het SCP kennen in academische en maatschappelijke contexten vooral Nederlandse instituten en auteurs als gebruikers. De externe publicaties (publicaties van medewerkers op eigen titel) oogsten naar verhouding wel meer internationale herkenning, met name de internationale (engelstalige) publicaties.
3. De meeste verwijzingen door academici vinden plaats vanuit de universiteiten, sociologen zijn daarbij in de meerderheid. Bijna tweederde van de rapporten en werkdocumenten van het SCP wordt daadwerkelijk door academici aangehaald. Anders dan bij universitair wetenschappelijk onderzoek het geval is lijkt het academisch gebruik vooral in te haken op de actualiteit die met de rapporten is verbonden.
4. Het maatschappelijk gebruik overstijgt verre het gebruik door academici, en is te vinden in organisaties uit de overheids- en beleidswereld of het maatschappelijke midden. Gebruikers uit het bedrijfsleven zijn in beperkte mate te vinden in de sectoren zakelijke dienstverlening in organisatieadvies en beleidsonderzoek. Beleidsmatige gebruikers en andere maatschappelijke gebruikers laten zich niet gemakkelijk onderscheiden, zij vormen een breed veld van partijen "in het maatschappelijke midden".
5. Veel maatschappelijk gebruik vindt plaats in de vorm van het doorgeven van informatie aan specifieke maatschappelijke doelgroepen, voor door kennisplatforms (zoals NICIS, IKCRO).
6. Uit de resultaten blijkt dat het politieke gebruik minder groot is dan in andere sectoren. De rapporten van het SCP worden veel vermeld als onderdeel uit makend van de kamerstukken. Het gebruik in de actieve politiek is echter beperkt. De Handelingen van de Eerste en de Tweede Kamer vermelden niet zozeer de titels van de rapporten maar verwijzen naar het SCP als gezaghebbend instituut en kennisdrager.
7. Het werk van het SCP heeft een grote mate van verspreiding in de schrijvende en opiniërende pers. Ten minste tweederde van de publicaties wordt door de pers opgemerkt, merendeels door vermeldingen in persberichten. Er wordt ook inhoudelijk gereageerd op de verschijning van rapporten. De meeste reacties vinden plaats vlak na de verschijning van de publicaties, maar een behoorlijk aantal rapporten wordt over een langere termijn gebruikt.
8. Er is een (statistisch) significante overeenkomst in de mate waarin academische en maatschappelijke gebruikers bepaalde rapporten aanhalen. Tot de gezamenlijk meest aangehaalde werken behoren het *Sociaal en Cultureel Rapport 2004*, *De sociale staat van Nederland 2005*, *Jaarrapport Integratie 2005*, *Moslim in Nederland*, *Achter de schermen*, *Emancipatiemonitor 2004*, en in iets mindere mate ook *Emancipatie in estafette*, *Emancipatiemonitor 2006*, *Gewoon doen*, *Kinderen in Nederland*, *Uit elkaars buurt*, *Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen*. Er zijn duidelijke indicaties dat de brede groep van maatschappelijke gebruikers (overheid, beleidswereld, en politiek) zich thematisch laat groeperen. Clusters van gebruikers tekenen zich af op het vlak van welzijn, zorg en gezondheid, en op emancipatie en integratie en armoede. Of ook voor andere sectoren en rapporten sprake is van een dergelijke clustering valt buiten het bestek van het onderzoek.

De rapporten van het SCP maar ook –zij het in mindere mate- de werkdocumenten en andere (externe) publicaties blijken een grote mate van verspreiding te vinden onder maatschappelijke, beleidsmatige en wetenschappelijke gebruikers. Internationaal wordt het SCP opgemerkt door de externe (met name de internationale) publicaties van haar stafleden, op nationaal niveau is er sprake van een grote penetratie in zeer gevarieerde groepen van gebruikers. De verspreiding beperkt zich zeker niet alleen tot de wereld van het overheidsbeleid, maar strekt zich uit over een breed veld van partijen in het “maatschappelijke midden” en de schrijvende en opiniërende pers.

13. Lijst van Tabellen en Figuren

Tabel 1: SCP documenten 2004-2006 naar aard	12
Tabel 2: Externe publicaties SCP, 2004-2006	12
Tabel 3: Productiviteit van het SCP, 2004-2006	13
Tabel 4: Aantallen onderzochte publicaties, per bron	14
Tabel 5: Zoekresultaten naar titels van SCP publicaties in diverse bronnen.	14
Tabel 6: herkomst van verwijzingen in Scholar naar maatschappelijke sector	15
Tabel 7: Herkomst van verwijzingen in Scholar naar academisch cluster	16
Tabel 8: Aard van verwijzende publicaties in Google Scholar	17
Tabel 9: De meest aangehaalde werken volgens Google Scholar	18
Tabel 10: Meest aangehaalde externe publicaties in Google Scholar	19
Tabel 11: Meest verwijzende tijdschriften naar externe publicaties	19
Tabel 12: Meest aangehaalde externe publicaties in Google	20
Tabel 13: Functie van verwijzers naar externe publicaties	20
Tabel 14: Verwijzende Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften	21
Tabel 15: Veel aangehaalde rapporten in Nederlandstalige wetenschappelijke tijdschriften.	21
Tabel 16: Herkomst van verwijzingen in Google, naar functie van de organisatie	23
Tabel 17: Herkomst van verwijzingen in Google, naar sector	24
Tabel 18: Meest aangehaalde titels in Google	25
Tabel 19: Aantal artikelen in kranten in 2006, naar aard artikel	27
Tabel 20: In krantenartikelen vermelde rapporten met een langere actualiteitswaarde	28
Tabel 21: Vermelding van rapporten in parlementaire stukken	29
Figuur 1: Aantal jaren verschil tussen verschijning en verwijzing	18
Figuur 2: Hiërarchische clusteranalyse van sectoren in Google, naar hun onderlinge verbanden op basis van aangehaalde rapporten.	30
Figuur 3: Hiërarchische clusteranalyse van rapporten, naar sector.	31

14. Bijlage

Rapporten en documenten van het SCP, aangehaald in Google

Sociaal en Cultureel Rapport 2004	291
Kinderen in Nederland	274
Achter de schermen	270
Armoedemonitor 2005	216
Emancipatiemonitor 2004	192
Jaarrapport Integratie 2005	135
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen	121
Emancipatie in estafette	120
Emancipatiemonitor 2006	119
De sociale staat van Nederland 2005	117
Moslim in Nederland	112
Zorg voor verstandelijk gehandicapten	104
Uit elkaars buurt	100
Gewoon doen	99
Sociaal en Cultureel Rapport 2006	96
Rapportage ouderen 2006	96
Ondersteuning gewenst	90
Vertrouwen in de rechtspraak	83
Kijk op informele zorg	81
Godsdienstige veranderingen in Nederland	76
Sociale uitsluiting in Nederland	75
Werkt verlof?	73
Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden	72
Vrijwilligersorganisaties onderzocht	71
Vermaatschappelijking in de zorg	69
Aandacht voor welzijn	69
Gezondheid en welzijn van allochtone ouderen	68
De tijd als spiegel	68
Hoe het werkt met kinderen	66
Rapportage sport 2006	58
Thuis op het platteland	57
Duaal als ideaal?	56
Ouderen in instellingen	52
Naar een nieuwe armoedegrens?	52
Wie werken er in het onderwijs?	50
Ouders over opvoeding en onderwijs	50
Cultuurminnaars en cultuurmijders	49
Bestuur aan banden	48
Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de school	48
Verpleging en verzorging verklaard	46
Individualisering en sociale integratie	42
Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden	42
Jeugd met beperkingen	41
De mantelval	40
Anders onderweg	40
Cijferrapport Allochtone ouderen	39
Kosten en baten van extramuralisering	38
Prestaties van de publieke sector	35
De veeleisende samenleving	34

Uitgerekend wonen	33
The Hunt for the Last Respondent	33
Bestemming Europa	33
Juist beschermd	31
Arbeidsmobiliteit in goede banen	30
Gezond en wel met een beperking	30
Op weg in de vrije tijd	30
Landelijk verenigd	29
Uniform uit de kast	28
De onbereikte minima	28
De stem des volks	27
Bezoek onze site	25
Ouderen van nu en van de toekomst	25
Angstige burgers?	24
Wijkkwaliteiten	23
Advies ramingen verpleging en verzorging	23
Klik naar het verleden	23
Maten voor gemeenten 2006	23
De moraal in de publieke opinie	22
De balans opgemaakt	22
Turken in Nederland en Duitsland	21
De goede burger	21
Hollandse taferelen	19
Altijd een antwoord	19
de landelijke jeugdmonitor	18
De tekentafel neemt de wijk	18
Maten voor gemeenten 2005	17
Europese Verkenning 2	17
Niet-westerse allochtonen met een stabiele arbeidsmarktpositie	17
Bindingsloos of bandeloos	16
Destination Europe	16
Het Actieplan Cultuurbereik en Cultuurdeelname, 1999-2003	15
Toekomst arbeidsmarkt en sociale zekerheid	15
Een eigen huis	14
Maten voor gemeenten 2004	14
Een eeuw van verschil	14
Regionale verschillen in de wachtlijsten verpleging en verzorging	13
De houding ten opzichte van homoseksualiteit	13
Voorzieningen voor slachtoffers van misdrijven	13
Leven zonder drukte	13
Het Nationale Scholierenonderzoek	13
Een vertrouwd adres	12
Sociale uitsluiting	12
Liever thuis dan uit	11
Hier en daar opklaringen	11
The Poor Side of the Netherlands	11
Snuffelen en graven	10
Advocaat met korting	10
Publieke productie en persoonlijk profijt	10
Report on the Elderly 2006	9
Cijfermatige ontwikkelingen in de verstandelijk-gehandicaptenzorg	9
De grens als spiegel	9
Verklaringsmodel verpleging en verzorging	8
De jacht op de laatste respondent	7

De steun voor de verzorgingsstaat in de publieke opinie, 1970-2002	7
De lange weg naar Brussel	7
Verzonken technologie. ICT en de arbeidsmarkt	6
Voorbeelden & nabeelden	5
sociale indicatoren voor het Integraal toezicht jeugdzaken	4
Nieuwe baan of nieuwe functie?	4
Werken op de grens van wetenschap en beleid	4
Typering van cliënten van AWBZ-gefinancierde verpleging en verzorging	4
SCP-maat voor lichamelijke beperkingen op basis van AVO 2003	3
Ethnic Minorities and Integration	3
At Home in the Countryside	3
Performances du secteur public	3
Visit our site	3
Summary of the social state of The Netherlands	1
Summary of Report on the Elderly 2006	1
Slachtoffers van criminaliteit in Nederland	1
Culture-lovers and Culture-leavers	1
Totaal	5407

Niet aangehaald in Google

Does Leave Work? Summary
Public Sector Performance
Trends in Time

Aangehaalde rapporten in Google Scholar

Sociaal en Cultureel Rapport 2004	32
Jaarrapport Integratie 2005	24
De sociale staat van Nederland 2005	17
Emancipatiemonitor 2004	15
Uit elkaars buurt	12
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen	11
Ouders over opvoeding en onderwijs	11
Armoedemonitor 2005	10
Moslim in Nederland	10
Sociale uitsluiting in Nederland	9
Kinderen in Nederland	8
The Hunt for the Last Respondent	7
De moraal in de publieke opinie	7
Werkt verlof?	6
Individualisering en sociale integratie	6
Gezondheid en welzijn van allochtone ouderen	6
Kijk op informele zorg	5
Hoe het werkt met kinderen	5
Trends in Time	4
Achter de schermen	4
Rapportage sport 2006	4
Rapportage ouderen 2006	4
Emancipatie in estafette	4
Ouderen in instellingen	4
Emancipatiemonitor 2006	4
Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden	4

Vrijwilligersorganisaties onderzocht	3
Verpleging en verzorging verklaard	3
Cijferrapport allochtone ouderen	3
Advies ramingen verpleging en verzorging	3
Vertrouwen in de rechtspraak	2
Arbeidsmobiliteit in goede banen	2
De veeleisende samenleving	2
Destination Europe	2
Toekomst arbeidsmarkt en sociale zekerheid	2
Thuis op het platteland	2
Sociale uitsluiting	2
Een eigen huis	2
Anders onderweg	2
De goede burger	2
Performances du secteur public	2
Landelijk verenigd	2
Bestemming Europa	2
Ethnic Minorities and Integration	2
Cijfermatige ontwikkelingen in de verstandelijk-gehandicaptenzorg	1
Niet-westerse allochtonen met een stabiele arbeidsmarktpositie	1
Nieuwe baan of nieuwe functie?	1
Advocaat met korting	1
Ouderen van nu en van de toekomst	1
Maten voor gemeenten 2005	1
Leven zonder drukte	1
Public Sector Performance	1
Kosten en baten van extramuralisering	1
De tijd als spiegel	1
Report on the Elderly 2006	1
Duaal als ideaal?	1
Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden	1
Jeugd met beperkingen	1
Cultuurminnaars en cultuurmijders	1
De houding ten opzichte van homoseksualiteit	1
The Poor Side of the Netherlands	1
Grenzen aan de maatschappelijke opdracht van de school	1
De onbereikte minima	1
Hollandse taferelen	1
Turken in Nederland en Duitsland	1
Europese Verkenning 2	1
Uniform uit de kast	1
Verklaringsmodel verpleging en verzorging	1
Gezond en wel met een beperking	1
Het Nationale Scholierenonderzoek	1
Gewoon doen	1
De lange weg naar Brussel	1
Wie werken er in het onderwijs?	1
Wijkkwaliteiten	1
Zorg voor verstandelijk gehandicapten	1
sociale indicatoren voor het Integraal toezicht jeugdzaken	1
Totaal	305

Niet aangehaald in Google Scholar

Aandacht voor welzijn
Altijd een antwoord
Angstige burgers?
At Home in the Countryside
Bestuur aan banden
Bezoek onze site
Bindingsloos of bandeloos
Culture-lovers and Culture-leavers
De balans opgemaakt
De grens als spiegel
De jacht op de laatste respondent
de landelijke jeugdmonitor
De mantelval
De stem des volks
De steun voor de verzorgingsstaat in de publieke opinie, 1970-2002
De tekentafel neemt de wijk
Does Leave Work? Summary
Een eeuw van verschil
Een vertrouwd adres
Godsdienstige veranderingen in Nederland
Het Actieplan Cultuurbereik en Cultuurdeelname, 1999-2003
Hier en daar opklaringen
Juist beschermd
Klik naar het verleden
Liever thuis dan uit
Maten voor gemeenten 2004
Maten voor gemeenten 2006
Naar een nieuwe armoedegrens?
Ondersteuning gewenst
Op weg in de vrije tijd
Prestaties van de publieke sector
Publieke productie en persoonlijk profijt
Regionale verschillen in de wachtlijsten verpleging en verzorging
SCP-maat voor lichamelijke beperkingen op basis van AVO 2003
Slachtoffers van criminaliteit in Nederland
Snuffelen en graven
Sociaal en Cultureel Rapport 2006
Summary of Report on the Elderly 2006
Summary of The Social State of the Netherlands
Typering van cliënten van AWBZ-gefinancierde verpleging en verzorging
Uitgerekend wonen
Vermaatschappelijking in de zorg
Verzonken technologie. ICT en de arbeidsmarkt
Visit our site
Voorbeelden & nabeelden
Voorzieningen voor slachtoffers van misdrijven
Werken op de grens van wetenschap en beleid
Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen

Lijst van verwijzende tijdschriften in Scholar

Demos	7
Sociologie	6
Acta Sociologica	5
Sociologische Gids	4
European Sociological Review	4
Disability Rehabilitation	4
Journal of Marriage and Family	3
Epidemiologisch Bulletin	3
Foresight	3
Ruimte in debat	2
Communications	2
ESB	2
Tijdschrift voor Criminologie	2
BMC Geriatrics	2
M&O	2
Bevolkingstrends	2
Urban Studies	2
TSG	1
Housing Studies	1
Interchange	1
International Journal of Intercultural Relations	1
Internationale Politik und Gesellschaft	1
Intervention Research	1
Journal of Civil Society	1
Journal of Deaf Studies and Deaf Education	1
Journal of Education and Work	1
Journal of Ethnic and Migration Studies	1
Journal of Experimental Criminology	1
Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology	1
Journal of Urban Affairs	1
Journal of Urban Design	1
Journalism Studies	1
Revue d'analyse comparée en administration publique	1
Ageing and Society	1
British Journal of Criminology	1
Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie	1
Transportation Research Part A: Policy and Practice	1
Health promotion practice	1
De Economist	1
Bestuurskunde	1
Tijdschrift voor Openbare Financien	1
Tijdschrift voor HRM	1
Field Methods	1
Children Youth and Environments	1
Comparative Education	1
European Review of Social Psychology	1
Community Development Journal	1
International Journal of the Sociology of Law	1
International Review for the Sociology of Sport	1
Intellectueel kapitaal	1
In de marge	1
European Education	1

European Early Childhood Education Research Journal	1
Totaal	91

Cluster indeling van sectoren en rapporten

Cluster Membership

Case	6 Clusters	5 Clusters	4 Clusters	3 Clusters	2 Clusters
onderwijs en onderzoek	1	1	1	1	1
zakelijke dienstverlening	2	2	1	1	1
overheid	1	1	1	1	1
welzijn en zorg	3	3	2	2	2
media	4	4	3	1	1
emancipatie en integratie	5	5	4	3	1
gezondheid	3	3	2	2	2
grotesteden en ruimte	6	1	1	1	1
arbeid en economie	4	4	3	1	1
politiek	1	1	1	1	1

Cluster Membership

Case	6 Clusters	5 Clusters	4 Clusters	3 Clusters	2 Clusters
1:Soc & Cult Rapport 2	1	1	1	1	1
2:Achter de schermen	2	2	1	1	1
3:Kinderen in Nederlan	3	3	2	2	1
4:Armoedemonitor 2005	4	4	3	2	1
5:Emancipatiemonitor 2	5	4	3	2	1
6:Jaarrapport Integrat	5	4	3	2	1
7:Zorg en wonen voor k	6	5	4	3	2
8:Emancipatiemonitor 2	4	4	3	2	1
9: Sociale staat Nederl	1	1	1	1	1
10:Emancipatie in estaf	5	4	3	2	1
12:Uit elkaars buurt	1	1	1	1	1
25:Vermaatschappelijkin	6	5	4	3	2
36:Naar een nieuwe armo	4	4	3	2	1
38:Verpleging en verzor	6	5	4	3	2